

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an . . . 14— "
 Pe 3 luni . . . 7— "
 Pe o lună . . . 2-40 "
 Numărul popular:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an . . . 2— "
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fileră.
 Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Cuvântul episcopului dela Arad

Am zis, că vom reveni asupra discursului, cu care P. S. Sa părintele episcop Ioan I. Papp a deschis sinodul eparhiei Aradului la Dumineca Tomii. Am zis, că vom reveni asupra acestui discurs, după ce se vor fi terminat ședințele sinodale. Am pus acest termen, deoarece nu voiam să influențăm eventual în nici o direcție discuțiile sinodului.

Discursul P. S. Sale părintelui Episcop dela Arad se remarcă în deosebi prin două enunțuri.

Una se cuprinde în cuvintele următoare: „Relativ la stările din eparhie, și până să urmeze rapoartele generale și speciale ale Consistoarele noastre, mă cred îndatorat să permit la acest loc, că alarmul, repețit în ziaristică despre pierderea mai multor școli, deoparte nu privește dieceza noastră și deosebi școlile din districtul Consistorului din Arad, iar de altă parte trebuie să observ, că ventilarea unor atari știri în ziaristica pretinsă națională, face cel mai rău serviciu cauzei, pentru că prin aceasta nu se stimulează poporul pentru jertfa recerută, ci i-se zguduie credința și i-se slăbește nădejdea într'un viitor mai bun“.

Cuvintele acestea ale P. S. Sale părintelui Episcop dela Arad conțin adevăr și noi îi suntem mulțumitori, că a redus minciuna aruncată în opinia publică românească despre pierderea celor 500 de școli populare românești. Minciuna aceasta a fost inventată cu perfidă reavoință și a fost născocită cu scopul pervers de a a-

runca una dintre cele mai grave invinuiți asupra comitetului executiv al partidului național român. S'a învinuit comitetul național, că dânsul ar purta vina pentru pierderea celor 500 de școli românești. Acum s'a dovedit înainte de toate, că afirmațiunea aceasta a Tribunei disidente a fost o perfidă minciună. Dar trebuie să se accentueze și faptul, că comitetul național absolut nu putea fi învinuit pentru motivul acesta, chiar dacă pierderea celor 500 de școli ar fi fost adevărată.

Toată lumea nepreocupată știe, că comitetul național nu poate să aibă absolut nici un amestec în afacerile școlare ale celor două confesiuni românești.

Când deci s'a aruncat în publicitate vorba cu pierderea celor 500 de școli românești, s'a spus înainte de toate un neadevăr, dar s'a făcut și un perfid atentat în contra comitetului național cu intențiunea vădită de a zgudui încrederea obștei în singurul organ autorizat al politicii românești din Ungaria și Transilvania.

Opiniunea publică românească va trebui să-și tragă consecvențele firești din descoperirea evidentă a minciunii acestora, cari cu orice preț doresc spulberarea partidului național român.

În toată dieceza Aradului, care se extinde peste 6 mari comitate, nu s'a pierdut în cei 3—4 ani din urmă, decât vre-o 7—8 școli confesionale românești. Și acestea erau în comune atât de sărace, încât a fost o absolută imposibilitate susținerea lor mai departe. Lucrul cel mai dureros este însă, că încă înaintea legii lui Apponyi s'a sistat o școală românească

chiar aici în Arad. A sistat-o comitetul parohial din Arad, al cărui președinte a fost și este d. dr. Nicolae Oncu. Și atunci „Tribuna“ n'a avut nici un cuvânt de durere pentru pierderea unei școli românești în centrul diecezei Aradului. Poate o pune și pe asta în cărca comitetului național.

Cealaltă enunțuri de remarcă în discursul P. S. Sale părintelui Episcop dela Arad este următoarea:

„Trebuie să ating și aceea, că deși sunt grele condițiunile sub cari se rezolvă ajutorul de întregire a salariilor învățătoresți, dar ar fi fost un mare pericol pentru biserică, dacă nu s'ar fi reflectat la acest ajutor, la asemnarea căruia deși am întâmpinat greutăți din partea unei comisii administrative, dar cu atât mai multă considerare am întâmpinat la înaltul guvern, care peste tot este cu mai multă bunăvoință față de biserică noastră, mai conciliant în corespondențele oficioase și mai prevenitor în coatingerile personale cu noi, decât cum era guvernul anterior: astfel, că dacă ne-am ști folosi de aceste semne ale schimbării spre bine, poate că ni s'ar ușura în multe privințe greutățile, cu cari avem să ne luptăm“.

Nu ne este permis să tragem la îndoială adevărul cuvintelor unui arhieru. Luăm deci la cunoștință, că guvernul actual este cu mai multă bunăvoință față de biserică gr.-or. română, decum a fost guvernul anterior. Și deoarece nu putem dori, ca guvernul să lovească în bisericile române numai ca să avem motive de a ne plânge și a zbiciui guvernul, ci tocmai dimpotrivă sincera noastră dorință este,

N. IORGA:

„Mihai Viteazul“

„Schijă de poem dramatic“

Critică de B. B.

— Urmare —

Incă odată: Cine a fost Mihai Viteazul? Ce a făcut din el poetul?

Am putea răspunde cu o altă întrebare. Cine este poetul? Și în cazul acesta întrebarea astfel pusă ar fi un potrivit răspuns, deși numai un răspuns fragmentar. Vei putea cere, ca în faldurile ascunse ale unei drame, — ale singurei drame, scrisă de un om, sau în ale celei dintâi drame a unui scriitor, — să nu rămână, tot ascuns și el, sufletul poetului? Poetul încă e un zeu: el creiază oameni. Dar îi zidește ca și Dumnezeu nostru după chipul și asemnarea sa.

De ar fi astăzi altădată, și-ar trăi alți oameni!...

Mihai nu s'a născut într'o țară, pe care ar fi meritat-o, și nici în vremea, care l-a cerut! Adecă în vremea aceea ar fi trebuit să fie în altă țară, ori în țara aceea ar fi trebuit să fie în altă vreme. În jurul său sunt pigmei „meșteri în zăbavă“. Ce-s principii Ardealului și ai Moldovei pe lângă acest viteaz, care simte în sine un neseccat izvor de idei și de puteri? „Vultur tânăr!“ Căci zice:

„Și mi-aș uita pământul în care m'am născut, Și-aș trece peste săbii și peste foc aș trece!“

El nu vede pe oameni și de aceea iartă tuturor și uită trecutul. Numai ce va fi să vie e al lui. În strălucirea visului său, — alungarea păgânilor din Europa, — el nu vede nici puterea ce i-se oferă și a trecut pe lângă ea cu ochii legați, ca un orb. „Săgeată din arc!“

Căile îi sunt închise. El își face drum. Ziduri de platoșe îi stau în față. El le sfarmă. Trădători vreau să-l piardă. El le scapă din mâni. „Un foc din cer!“ Tot înainte, înainte spre coroana de împărat.

Și Eminescu are două versuri pentru acest Mihai. „Mai departe, mai departe. Mai încet, tot mai încet“.

Pe acest om îl înăbușesc împrejurările. El moare înecat între ai săi și dușmani. O oaste, care nu luptă pentru comandant, ci pentru bani. Ce dureros răsună refrenul acesta în întreaga drama! Vistieria goală. Păgânii, Turcii, a căror putere nu apăsese încă, vreau să facă din el o unealtă. Frați de-ai lui, Moldovenii, văd în el un strein. Pentru Nemeșii unguri, cari vreau numai mâncare, băutură bani și iobagi, el este un cioban ajuns Voevod. Și Basta, ambițiosul mercenar! Mihai însuși o știe aceasta — pentru dramă ar fi mai bine să n'o știe —

„Și știu că am dreptatea, că Dumnezeu mă n-
 [deamnă,

Dar oamenii, — aceia de i-aș putea schimba, Îndeplinind minunea, ce mi-ar fi rostu 'n lume“.

Versul al doilea din aceste trei ar trebui să lipsească, ar fi mai bine pentru dramă, zic.

Rămâne o scăpare: Chezarul, împăratul, care are și bani și oaste și împarte și dreptatea. Dar cine e acest chezar? Unul, care îi primește jurământul de credință, dar nu-i trimete bani, nu-i dă nici oaste, ori când l-o dă, îi dă o oaste dușmană lui Mihai, în fruntea ei având pe cel mai mare dușman al lui, pe Basta, iar când vrea să facă dreptate, o face așa, că în loc să-i dea capul lui Basta, îl face pe acesta să-i întinză mâna spre împăcare. Și Mihai este Mihai numai cu o oaste și cu bani. Oastea e a lui Basta și banii ai Chezarului. Și numai prin ei poate trăi. Și se împacă, cu toate că zice mai târziu:

„Și știu eu singur numai cu ce dureri tăcu
 În mine 'ntâia oară o patimă uriașă“

Un moment ni se arată astfel și Mihai omul.

Și cine este deci împăratul? Nimic mai mult „decât un Sas mișel“, căci nu-și ține cuvântul, „pe care nu și-l calcă nici cei de altă lege, păgânii din Stambul“. Și prin o comparație, cu semnul minus pus înaintea ei, Mihai știe caracteriza mai departe și pe acest pigmeu zicând:

„Da, și câinii aceia (din Stambul) nu uită
 fapta bună“.

Și din nou refrenul:

„Și cine ține punga, și soarta mea o ține“...

„Cu ce bani să se miște mulțimile 'nmarmate
 Care nu cred în cela ce nu poate plăti?“

ca să înceteze cu timpul toate nedreptățile, pentru care cu drept cuvânt ne-am plâns și ne plângem, drept aceea nu ezitam a ne exprima bucuria noastră, că cel puțin față de biserică, în corespondențele oficiale și în coatergerile personale guvernul actual al Majestății Sale este mai conciliant, decât guvernul anterior.

Trebue să constatăm însă, că *această* concilianță a guvernului nu poate să atingă întru nimic situațiunea partidului național român față de guvernul actual al țării, căci concilianța în corespondențele oficiale și în coatergerile personale nu este vre-o concesione de natură politică pentru poporul românesc din Ungaria și Transilvania, ci este mai mult chestie de bunăvoință. E la tot cazul mai omenește să ai contrar, care respectă măcar regula bunăcuviințe, dar faptul acesta întru nimic nu poate să slăbească energia luptei partidului național român față de guvernul actual, care în esență este tot atât de dușman națiunii române, ca și guvernele anterioare. Partidul național român nu luptă pentru ca să silească guvernul la respectarea regulilor de bunăcuviință, ci luptă pentru drepturile politice ale națiunii române din Ungaria și Transilvania.

Sunt dodonice cuvintele P. S. Sale părintelui Episcop dela Arad, că „*dacă ne-am ști folosi de aceste semne ale schimbării spre bine, poate că ni s'ar ușura în multe privințe greutățile, cu cari avem să ne luptăm*”.

Cum adevărat să ne folosim de aceste semne ale schimbării spre bine? Or, cine împedecă pe Episcopi și Consistoarele lor, ca să se folosească de aceste semne spre a ușura în multe privințe greutățile, cu cari avem să ne luptăm?

Avem impresia, că P. S. Sa părintele Episcop dela Arad prin cuvintele acestea a voit să adreseze Românilor un timid apel pentru sprijinirea guvernului actual al țării. Nu tragem la indoială cât de puțin bunele intenții ale Episcopului român dela Arad, dar trebue să constatăm

faptul, că respectarea bunăcuviințe din partea guvernului față de forurile noastre bisericești nu-l îndreptătesc pe P. S. Sa la emiterea acestui apel. Regretăm apelul acesta, care nu-și află motivarea în politica generală a guvernului față de România din Statul-Ungar. Regretăm apelul acesta, căci am dori să-i știm pe Episcopii noștri neamestecați în luptele politice câtă vreme dânșii sunt de convingerea, că situațiunea lor oficială și interesele bisericești lor nu le permite a se alătura cu toată bărbăția partidului național român, care singur este chemat să judece, dacă poate ori ba sprijini politicește guvernul actual ori cele viitoare.

În situațiunea politică actuală a Statului-Ungar locul tuturor Românilor de bine este în tabăra partidului național român, care trebue să-i facă guvernului actual cea mai intransigentă opoziție, nu de dragul opoziției, ci pentru că și politica guvernului actual culminează în principiul creării statului național unitar maghiar, care va să zică nimicirea etnică a neamurilor nemaghiare din țară. Nici un Episcop român nu poate sprijini această politică, cu atât mai puțin este cu cale să îndemne la asta pe alții.

Clara pacta, boni amici.

Corruption and Reform in Hungary A study of electoral practice

by

R. W. Seton-Watson
D. Titt (Oxon)

— Urmare —

Curios, acest lucru se poate observa mai ales în ținuturile muntoase, unde greutățile comunicației s'ar părea c'ar trebui să reclame alte dispoziții, faptul apoi, că forțele maghiare sunt acumulate la orașe, servă de a ilustra lupta neegală pusă în cârca celor ce vin din depărtări, cari în majoritate covârșitoare sunt tot nemaghiari. Adevărat ținuturile polyglotte, urna electorală a fost fixată pe cât se poate într'un oraș unguresc, unde alegătorii nemaghiari sunt expuși la diferite șicanări pe cari le vom descrie mai târziu.

Curierile electorale de lângă frontieră sunt adesea tăiate în fășii lungi și înguste, cari s'ar

părea că-și bat joc de tihna locuitorilor¹⁵⁾, aicea marginile cercului formează o linie așa de întotochiată și încălțită, cât își reamintește de cele mai grele cimilituri chinezești din pruncie¹⁶⁾. Un cerc electoral¹⁷⁾ e împărțit în două, dintre cari partea cea mai mare e despărțită de cea mai mică, în care se află urna electorală, prin un alt cerc electoral mare; într'un altul¹⁸⁾ desparte o distanță de 60 de miluri locul de urnă de frontiera sudică a cerului.

Între astfel de împrejurări alegătorii adesea trebue să plece de acasă dimineața zilei de dinaintea alegerii, ba câte odată și mai curând, ca să ajungă la timp să-și dea votul. Cât de neînvinse au trebuit să fi fost greutățile înainte de asta cu 20 sau 30 de ani, când căife ferate nu erau așa de multe, poate ușor să-și închipue oricine. Chiar și astăzi sunt multe cercuri, în cari trenul e de puțin sau chiar de nici un ajutor pentru alegători. Așa spre pildă, linia dreaptă dela centrul electoral Hațeg până la frontiera sudică a cercului, face 65 km. de ținut muntos, fără cale ferată. Dela Sebeșul-săsesc, distanța e numai cu 10 km. mai mică. Centrul electoral „Năsăud”, însuș la o depărtare de 20 km. de gara cea mai aproape, e la distanță de 80 km. de punctul extrem ostic al cercului. Alegătorii din multe comune din jurul Baiei mari, trebue să meargă drum de 40 km. spre nord la Duna-Keczel, în loc să voteze în orașul vecin; pe când alții, cari locuiesc spre ost de Duna-Keczel trebue să treacă dincolo de ea și să meargă distanță de multe miluri spre Dunapataj, unde nici nu este tren. Acestea sunt numai câteva pilde izolate spre a arăta, că cu toată lărgirea rețelei căilor ferate în cei din urmă 37 de ani dela împărțirea cercurilor electorale din Ungaria, clima și timpul joacă chiar și azi un rol foarte important la alegeri, din cauza distanței enorme, ce trebue s'o parcurgă mulți alegători¹⁹⁾.

De altă parte se pun toate piedecile în calea alegătorilor opoziției, mai cu seamă, când e vorba de un candidat nemaghiar. Uneori au fost dărimate poduri, sau declarate de primejdioase pentru vecturi, în ziua alegerii, numai și numai ca alegătorii opoziției să fie siliți să străbată distanțe enorme sau să-și piardă votul. Cu acelaș scop, toți caii din satele din provincie au fost puși sub controlul veterinarului, care control „bine” înțeles înceta în ziua ce urma alegerii.

Drumurile directe sunt rezervate de multe ori candidaților oficioși, alegătorii din opoziție fiind

¹⁵⁾ spre ex. Tecső, Huszt, Bethlen, Reghinul-săsesc, Oklánd, Ilyefalva, Orăștie, Sebeșul-săsesc, Caransebeș, Duna-Vecse, Duna-Keczel, Gyalu.

¹⁶⁾ spre ex. Fülöp Szállás, Orosháza, Szolnok, Alsó-Dubas, Beregszász, Arany-Maróth, etc.

¹⁷⁾ Toroczko;

¹⁸⁾ Caransebes.

¹⁹⁾ O hartă electorală, care să fixeze și însușirile geografice și căile ferate din țară, ar forma un comentariu prețios al acestor greutăți de comunicație.

De aceea nu are drept, când zice — deși are drept să zică așa —: „Sunt robul puterilor din ceruri”. Nu; el este robul puterilor de pe pământ, un rob al lor, care moare de foame. Cum a murit Wallenstein în Eger, mai mult de otravă decât de foame, treizeci și trei de ani după uciderea lui Mihai pe câmpia Turzii! Scenele în cari licărește iubirea de tată a lui Mihai, ori aceia, în care se descria petrecerea Valahilor în Viena la „Cerbul de Aur”, ori scurta întrerupere „și sufletul meu cere odată dreptul lui”, cuvinte adresate de Mihai nebunului său de curte, nu pot lumina sombrul portret al „ținărului vultur”. Vulturul nu râde și nu zâmbește.

Numai după un studiu mai amănunțit aş putea spune întru cât și în ce diferă eroul dramatic de Voevodul din istorie. În parte am arătat și în această critică. Dar că în dramă găsim spiritul timpului păstrat în mai mare măsură decât în ale altor autori, de aceasta putem fi siguri. Scriitorul este doar cel mai mare istoric al nostru. S'a și dovedit în cele zise de noi până acum referitor la Mihai. Și nu numai Mihai ci și celelalte persoane vorbesc cum ar fi vorbit acum 300 de ani. Anahronisme deci, lucruri ori idei, cari nu s'ar potrivea cu secolul al XVI-lea nu-s în dramă. Însă autorul, deși istoric, nu a păstrat toate adevărurile istorice. Dar dacă le-ar fi păstrat, ar fi rămas numai istoric. Astfel amintim de pildă pe Vlădica Ion și pe bătrânul țaran, ardelean, cari îi cer lui Mihai să dezrobească pe Români. Asemenea: nici Cazacii, nici Voevodul Chievului, nici boierii Moldovei nu l-au chemat

pe Mihai. Însuș dl Iorga zice în istoria sa, ediția II-a pag. 202: „Mihai intră în înțelegere cu Săcuii, cu Cazacii, cu Voevodul din Chiev și plânui (el Mihai!) un mare atac etc.”

În dramă se găsesc des fraze, cari stau prin concizia stilului și bogăția ideilor, alătura de cugetările, de aforizmele aceluiăș scriitor. Figuri de stil nouă, neașteptate în frumsețea lor, împodobesc limba. Iar ca formă, dl Iorga a ales versul, pe care însă l-a lipsit de rimă. E mai bine așa, decât dacă i-ar fi păstrat rima. Dar versul alexandrin — este poate mai ușor de mânuit, — nu-i cel mai potrivit vers pentru o dramă. Și credem că ea ar fi câștigat numai în frumsețe, dacă ar fi fost scrisă în endecasilabi.

Păcat, că dl Iorga fuge de poezie! O părere individuală!

Câteva fragmente ca ilustrare. Act I. scena 4. Mihai:

„Senin! Și ce furtună se 'nalță despre zare,
Și fulgere ca săbii văzduhul îl străbat,
Și-apusul lasă sânge de răni nelecuite,
Și ziua piere iute de groază, și 'ntunerec
Se lasă spre-a ascunde cumplete vremi ce vin.
De-ar fi la capăt lumea cea nouă! Da, va fi...”

Act. III, scena 1. Mihai:

„Omu-a murit de mult:
De-aceea nu mi-i frică de moartea cealaltă.
Din ceasul hotărârei, ce-atât am zăbovit,
Eu sunt o datorie, un semn viu, o chemare,
Și te-am uitat pe tine,* cum însumi m'am uitat,

*) Pe doamna Stanca.

Și l-aș uita pe-acesta,**) lumina vieții mele,
Și mi-aș uita pământul, în care m'am născut,
Și-aș trece peste săbii și peste foc aș trece”.

Act. IV, scena 1. Niary:

„Vodă? Valahul? Domnul căzut? Eu aș greși
De-aș spune, că în luptă căta sălbatec moartea.
De pe-un deal el toate privise, îndreptând;
Apoi, când se clătiră Cazaci, Poloni și Unguri,
Când cetele sfărâmate pe fugă s'au pornit,
S'a coborât și dânșul de sus de pe 'nălțime.
Mergea ca o săgeată din arc, un foc din cer,
Părea, că nu mai vede în calea lui nimica
Din ceace primejdii și dușmani noi numim.
Eu l-am privit atuncea în ochii cei adânci,
Și n'am găsit nici ură, nici palimă într'inșii:
Părea, că peste toată mulțimea el zăria
Ceva, care vederei umane se ascunde:
Era ca'n vis, mai mare, mai sigur ca oricând
Și-n calea lui oștenii se desfăceau ca neguri,
Când razele de soare ajung asupra lor,
Și, străbătând întregă puterea dușmănească,
Făr' a lovi cu fierul măcar un singur om,
El s'a oprit la Murăș, la crucea părăsită,
Și 'ngenușchind acolo, pe când uimiți cătam,
Și n'am fi fost în stare de dânșul să ne-atingem,
El s'a rugat cu lacrimi îndelungat și-adânc,
Și 'mpietenindu-și calul cel alb, intră în valuri
Și valurile înseși în cale-i se fereau,
Pân' a pierit în focul apusului de soare.
(Se face tăcere. Apoi consilierii își fac cruce).

7/20 Aprilie 1911.

B. B.

**) Finu-său Petrașcu.

siliți să facă ocoliri lungi pe drumuri laterale rele. Și chiar și când alegătorii de departe au ajuns la destinație, chinurile lor încă n'au încetat. E o apucătură foarte obicinuită de a face, ca câte un grup întreg de alegători să aștepte toată ziua afară de sat, în timp ploios sau friguros, nădăjduind, că acest tratament va răi și surile aceluia sau îi va îndupleca pe alegători să-și tradeze credința.

În Panciova, an. 1875, alegătorii nemaghiari au fost lăsați să aștepte 2 zile întregi sub ceriul liber în ghiață și zăpadă, înainte de a-le permite să vină la urnă.²⁰⁾

În Baia de Criș (Körösbánya) în 1905, alegătorii români au trebuit să aștepte 2 zile afară de oraș, înainte de ce li s'ar fi îngăduit să voteze. Până când alegătorii partidei rivale în chip ostentativ is ospătați în văzul tuturor și umpluți cu beutură și bani. Dacă alegătorii opoziției necălțiți, poate, că într'un târziu să fie admiși la masă, dar numai spre a fi supuși la și mai mari șicanări.

Dar câteodată un cordon de trupe și jandarmi închide orice cale spre oraș, până când președintele alegerii încheie votarea. Și dacă între astfel de împrejurări, țărani înfuriați, cari au trebuit să vină miluri întregi, ca să poată vota, sunt destul de nesocotiți să se opună, glonțul e folosit cu multă generozitate și urmează scene înfiorătoare de vărsare de sânge.

La alegerile din 1896, au fost omorâte 32 de persoane și rănite peste 70; și cu toate, că numărul morților cu această ocazie a fost excepțional de mare, totuși intervenția militară pururea își reclamă partea de jertfe²¹⁾ (Vezi Appendice XXXIII).

Alegerile din 1910 au avut 12 victime, pe lângă alți 5 țărani români omorâți de jandarmi în satul Mărgineni, de lângă frontiera Transilvaniei (vezi p. 75).

La fiecare alegere generală, autoritățile maghiare folosesc pentru menținerea ordinii la votare trupele armatei comune; regimentele staționate în Ungaria sunt socotite de nesuficiente și nouă batalioane din Galiția și Styria nundează țara.²²⁾ La câte-o alegere într'un cerc român s'au slovac, nu e lucru de loc extraordinar ca autoritățile să trimită 1500 militari și 100 jandarmi pentru un singur cerc, ca să țină ordinea²³⁾; și presa ma-

²⁰⁾ La caz, că cetitorul ar fi ispitit să respingă acest fapt, ca ceva de necrezut, ar trebui amintit, că în Ungaria nu este oră fixă, când votarea trebuie să se termine. Asta se lasă la buna chibzuială a președintelui alegerii, și dacă prietenii (partizani) de ai lui n'au ajuns să voteze, alegerea poate fi lungită până la miez de noapte sau ziua următoare; iar dacă odată prietenii săi au votat, alegerea poate fi încheiată înainte pe vreme. La Cehul-Silvaniei în 1884, peste 600 alegători români au fost opriți de trupe să intre în oraș, iar într'aceea președintele alegerii a declarat alegerea de încheiată; 140 alegători maghiari și-au asigurat astfel reușita candidaturii lor în fața unei mari majorități române.

²¹⁾ Chiar și puținele notițe, ce apar în presa din Austria despre alegerile ungare, sunt foarte sugestive. Spre pildă în 1896, conform ziarului Neue-Freie Presse, trupele au trebuit să intre în cu toată energia în Vágúj-hely, Tyrnau, Ilava, Igló, Lőcse, Lubló, Kis-Thalia, Szabadrand. În Tyrnau husarii au fost atacați cu pietri din partea mulțimii, și au asaltat-o cu sabiile scoase. În 3 sate aproape de Lubló a fost vărsare de sânge între liberalii clericali.

În Dunapataj s'a făcut vărsare de sânge, în urma unui incident mic, după care husarii au dat asalt pe alegătorii opoziției.

În Diosd jandarmii au tras o salvă și au omorât un alegător liberal.

În Tura, jandarmii căutând să despartă alegătorii liberali și opoziționali, au făcut uz de arme, și au omorât un alegător, și rănit greu pe doi alții. Multe din întâmplările cele mai scandaloase, mai cu samă celea din tinuturile românești; nici nu-s referate de loc, Neue-Freie Presse dând întâietate cazurilor, în cari a fost interesat Partidul Poporal (pronunțat antisemit).

²²⁾ E interesant a se urmări mișcările trupelor în zilele de dinaintea unei alegeri generale, descrise în presă. Vezi, presa austriacă și ungară. (Oct. 25—26, 1896, și Maiu 29, — Iunie 1 1910).

²³⁾ La o alegere parțială în Szentes, în Ianuarie, 1900, au fost trimise pentru „ținerea ordinii“ 2 batalioane de infanterie, 50 jandarmi și multă poliție. Străzile erau patrulate cașicând ar fi fost sub vre-o lege marțială; era tras un cordon și era permis numai alegătorilor să intre. Ar putea fi citate cazuri, când într'un cerc au fost numai puțin de 800 jandarmi, la o a doua alegere.

ghiară e plină de știri de terorism exerciat între astfel de împrejurări de agitatorii nemaghiari!

Pe când în realitate, departe de a fi în stare să terorizeze, deabia pot să se miște liber fără autorizarea autorităților, cari eludează publice legea. La alegerile din 1910 au fost eclipsate toate mizeriile de până atunci. Trupele au fost angajate în 380 de cercuri electorale din cele 413 câte sunt în Ungaria; și ca răspuns la critica aspră a unei asfel de purcederi, guvernului ungar publică în 15 Iunie o constatare oficioasă, enunțând că numărarea trupelor folosite, făcută de presă, a fost din cale afară exagerată, admitând în același timp că „numai“ 194 de batalioane de infanterie și 114 escadroane de cavalerie au fost recrutate. Cu alte cuvinte, guvernul a recunoscut ceea ce echivalează cu o mobilizare parțială a armatei comune. Când se recere peste 173.000 de soldați²⁴⁾, ca să susțină ordinea în ziua alegerii, putem presupune cu toată siguranța, că se întâmplă ceva neobișnuit și că lucrurile nu merg chiar bine chiar și în țara cea mai fericită. Până acuma guvernul ungar a putut folosi miliție pentru scopuri de corupție electorală, neimpiedecat; dar Reichsrathul austriac a dovedit, că nu e aplicat să se supună la infinit abuzului ce se face cu splendida instituție a armatei comune. Știrea că contele Khuen-Hédervary a folosit regimente anstriace pentru a împedeca pe alegătorii Slovaci dela vot a stârnit mare indignare în cercurile parlamentare din Viena, și a format obiect de discuție vie (8 Iunie, 1910), în care toate partidele și rasele se uniră într'un singur glas, să condamne mijloacele de volnicie ungurească ca nevrednice de o țară, care pretinde să trăiască în Europa.

Astfel că e nădejde bună, că pe viitor opinia publică austriacă se va afirma de cu vreme, și va înzista ca guvernul ungar, — deși nu va fi eventual în stare, să conducă o alegere pe bază de principii apusene, — cel puțin să fie lăsat să se razime numai pe resursele sale pentru apărarea unui sistem corupt și învechit.

Organizarea satelor noastre

D. Oct. C. Tăslăuanu ne cere publicarea acestui articol apărut în numărul din urmă al revistei „Luceafărul“. Satisfacem bucuros cererei, căci ideile desfășurate în acest articol, le aprobăm și noi. Mai mult. Constatăm, că ziarul „Românul“ a insistat și din partea sa cu cea mai mare căldură pentru urgenta organizare economică și culturală a poporului românesc. Ocazional vom reveni.

Dacă vrem să ducem la izbândă sigură lupta pentru drepturile de existență națională a poporului nostru, atunci trebuie să ne dăm înainte de toate seama, că nici o luptă nu se poate câștiga fără o disciplină severă și fără o organizație temeinică. Simțim adeseori, că munca noastră nu este unitară, că lucrăm răzlețiți și, că eforturile mari ce le facem nu aduc roadele dorite. În cursul vremii mulți au și constatat, că pricina înaintării noastre încete e lipsa de organizație.

De mai mulțori s'a accentuat necesitatea unei organizări naționale, s'au făcut chiar și încercări de organizări naționale, dar n'au avut nici un rezultat, fiindcă erau numai pe hârtie și fiind că n'au fost puse pe temelii durabile. Dorința „hai să ne organizăm“ într'o vreme era ridiculă și se făceau multe glume pe socoteala protocoalelor politice, pe baza cărora la întrunirile partidului nostru național se constata sărbătorește: „mă rog, suntem organizați“. În realitate organizația ne-a lipsit și ne lipsește și astăzi. Iar fără de aceasta, e cu neputință lupta și izbânda națională. Un neam neorganizat e ca o frunză, bătuță de vânturi în toate părțile la voia întâmplării, e ca o barcă pe valurile mării. Fără a avea o organizație, nu vom putea niciodată să desfășurăm o activitate sistematică și unitară după

²⁴⁾ Socotesc de batalion 600 oameni (115.400) și de escadron 500 de oameni (57.000) fiind cu considerare la absenții, etc. în timp de pace.

un plan bine determinat de conducători. Dacă în gospodăria individului singuratic se cere să fie rânduială, cu atât mai mult se cere aceasta în gospodăria națională. Altfel ne vom fărâma în existențe egoiste și vom fi incapabili a opune puterii de disolvare, ce ne amenință o rezistență întemeiată pe o conștiință națională și pe comunitatea de interese a neamului nostru întreg. Suntem chiar convinși, că un popor neorganizat în viitor e cu neputință să-și păstreze naționalitatea.

Organizația e deci o problemă de viață pentru poporul nostru și nădăjduesc, că atât bătrânii cât și tinerii se vor însufleți deopotrivă pentru realizarea ei. Mai ales generația tină, care dorește să lucreze mai intensiv și mai sistematic și care vrea să îndrepte greșelile din trecut, cred, că nu-și poate găsi un mai larg și mai greu teren de activitate decât acesta. Dacă va fi în stare să întrupeze cel puțin începutul unei organizații, va putea fi mulțumită, căci a reușit să rezolve problema cardinală a existenței naționale a poporului nostru.

Opera de organizare trebuie începută la sate, căci înflorirea și întărirea satelor e garanția viitorului nostru. Știm, că țărani trăesc și astăzi, în multe părți, aceeași viață patriarhală, ca acum câteva sute de ani, că orbecă în cel mai rușinos întunec și, că sunt cu desăvârșire desorientați asupra rostului lor în lume. Aceste stări triste nu le putem înlătura, decât trezind în țărani conștiința, că fac parte dintr'un neam cu aspirații în viitor și cu drepturi la o existență națională, independentă de mila mai marilor. Și numai o organizație le poate da această conștiință.

Organizarea satelor noastre trebuie făcută prin societăți culturale și prin însoțiri economice, cari să fie conduse sistematic de câte o centrală după un plan de mai înainte stabilit. Din aceste două va rezulta dela sine și organizația politică, care, după părerea mea, fără organizația culturală, dar mai ales cea economică e o imposibilitate.

Baza întregii organizări a poporului va fi cea economică, cu care mă voi ocupa pe larg încurând în legătură cu donația d-lui Stroescu făcută Asociațiunii. Întruparea acestei organizări va întâmpina, însă, mai multe greutăți, dintre cele mai mari sunt: pe deoparte conservatismul retrograd al țărânimii, pe de altă parte interesele angajate ale unei bune părți a cărturarimii. Dar piedecile nu sunt așa de grele ca prin o stăruitoare propagandă și prin muncă continuă să nu poată fi înlăturate.

Organizării economice va trebui să-i premeargă organizarea culturală, care e mai ușor de realizat, fiindcă avem Asociațiunea, în cadrele căreia în câțiva ani putem organiza toate satele locuite de Români și în sânul căreia există și astăzi un început de organizație, care trebuie numai desăvârșit.

Dela 1907, decând mă preocupă foarte intensiv această problemă și a cărei necesitate și importanță am accentuat-o în repetite rânduri, m'au gândit mult și am studiat și mai mult cum s'ar putea face un început serios.

În raportul comitetului central cătră adunarea generală a Asociațiunii, ținută în Șimleu, la 1908, am încercat să fixeze problemele culturale ale acestei instituțiuni, pe cari le-am motivat mai pe larg într'un articol apărut în această revistă, intitulat „Problemele Asociațiunii“¹⁾ Atunci m'am gândit la posibilitatea unei organizări culturale a țărânimii în cadrele Asociațiunii. Călăuzit de acest gând am lucrat un plan amănunțit pentru a face mai întâiu pe țărani membri ai Asociațiunii.

Prin „Biblioteca poporală“, pornită la începutul acestui an, instituția noastră culturală a și reușit să înscrie până acum aproape zece mii de țărani ca membri ajutători și înscrierile continuă zi de zi, așa că până la sfârșitul anului

¹⁾ Vezi „Luceafărul“, 1908, p. 407 și volumul meu: „Informații literare și culturale“, p. 140.

Mijlocește bani

pe ipotecă, amortisare
și cu cambii pe moșii, ori
case de chirie, sub condițiile
:: cele mai favorabile ::

Sücs F. Vilmos

Arad, Karolina-utca nr. 8.

□ Casă proprie lângă filiala poștală. □

e nădejde, că Asociațiunea va avea la vreo cincisprezece mii de membri ajutători. E de prisos să mai spun că această faptă a Asociațiunii e cea mai importantă din câte a săvârșit și care îi încunună cu cinste activitatea de 50 de ani, pe care o va serba la viitoarea adunare generală din Blaj.

După ce am reușit să grupăm țărănimea în cadrele Asociațiunii, nu ne rămâne decât să mergem cu un pas mai departe: să o organizăm. Această organizare până acum era cu neputință, fiindcă între țărani și instituția noastră culturală nu erau legături mai strânse. Adunările cercuale și prelegerile populare ale despărțămintelor nu erau de ajuns, ca să convingă țărănimea, că există un așezământ care se interesează de soarta ei și prin urmare era cu neputință a trezi în sufletul ei conștiința unei încheșări culturale. Acum când țărani știu de numele acestui așezământ și încep să-l cunoască ținta ce urmărește, ni-se impune dela sine organizarea satelor. Astăzi când în cele mai multe sate avem zeci și sute de membri ajutători ai Asociațiunii, cărturarii conducători ai satelor, preoții, învățătorii etc., n'au decât să înființeze, conform statutelor Asociațiunii, așa numitele agenturi. Aceste agenturi trebuie să fie, însă, adevărate reuniuni culturale țărănești, cari să țină toamna și iarna în fiecare săptămână, iar primăvara și vara în fiecare lună câte-o întrunire, cu ocazia căreia preoții, învățătorii și alți cărturari să aranjeze așa numitele șezători culturale. Pentru a deda pe țărani cu asemenea întruniri cărturarii la început trebuie să fie foarte dibaci; trebuie să caute a atrage poporul prin lecturi interesante și prin producțiuni distractive și numai încetul cu încetul să-l obișnuiască a se ocupa și cu chestiuni serioase. În aceste reuniuni culturale țărănești, preoțimea și învățătorimea își poate plasa deocamdată aproape toată activitatea extraoficială, de care a început să se vorbească în vremea din urmă și la noi.

Adunările cercuale ale despărțămintelor în viitor vor trebui să fie adunări de țărani, în cari aceștia își vor spune dorințele și vor discuta nevoile ce-i preocupă. Ca aceste adunări cercuale să-și ajungă scopul nu vor putea cuprinde mai mult de 20—25 de comune, de aceea am și stăruit până acuma ca din despărțămintele cu prea multe comune, să se înființeze despărțăminte noi. În viitor despărțămintele dintr'un ținut vor ține în fiecare an adunări generale extraordinare sub conducerea câte unui membru al comitetului central al Asociațiunii, căci adunările generale ordinare de până acum nu sunt suficiente pentru a trezi o mișcare culturală intensă, continuă și unitară.

Reuniunile culturale vor avea chemarea să pregătească țărănimea și pentru organizarea economică. Cărturarii cu ocazia întrunirilor vor explica poporului însemnătatea însoțirilor și vor arăta toate avantajele lor materiale. Și încetul cu încetul țărani obișnuți a se apropia unii de alții și a lucra în comun, vor iniția ei singuri cele mai multe întreprinderi cooperative. Această organizație economică va fi, cum am spus, baza întregii activități pentru o nouă renaștere națională a poporului nostru în viitor.

Deocamdată numai indic posibilitatea unei organizări a satelor noastre. În curând o vom prezenta însă publicului nostru în cele mai mici amănunte. Într-o ședință viitoare a comitetului central al Asociațiunii vom prezenta un proiect de regulament privitor la înființarea agenturilor și o instrucție specială în care vom arăta întreg programul de lucru al agenturilor și al despărțămintelor. Dar și până atunci preoții și învățătorii au datoria a înființa agenturi în toate satele în cari se găsesc cel puțin patru membri ai Asociațiunii. Aceste agenturi, dezvoltându-se, vor putea să-și clădească o casă culturală, în care să se așeze biblioteca populară și în care să țină toate întrunirile și toate petrecerile din sat. Această casă culturală va fi căminul viitoarei organizații economice.

Iată în liniamente generale planul unei organizări culturale a statelor noastre, care se poate realiza în 2—3 ani în cele mai multe părți.

Generația de astăzi, care e nemulțumită cu ceea ce s'a făcut până acum, are deci un larg teren de activitate. Nu-i trebuie decât dragoste și stăruință la lucru. Și pentru înfăptuirea acestei organizări nădăjduim, că vor da Asociațiunii mână de a-

jutor toți factorii vieții noastre raționale, biserica, școala, băncile, etc.

Chem, deci, la lucru pe toți oamenii de bine!

Octav. C. Tăslăuanu.

Cuvântarea de deschidere a sinodului din Caransebeș

P. S. Sa D. Episcop diecezan dr. E. Miron Cristea, a deschis ședințele sinodului din Caransebeș prin următoarea cuvântare:

*Onoraților Domni Deputați!
Hristos a înviat!*

Simțesc în sufletul meu o deosebită bucurie, văzându-vă din nou întruniți în sesiune ordinară a sinodului eparhial, căci în aceste zile grele — când întâmpinăm pretutindenea piedeci mari la promovarea intereselor bisericești, culturale și economice ale eparhiei noastre — înșasă prezența d-voastră ne este o încurajare; iar sfaturile d-voastră o bună călăuză în drumul, ce ne stă înainte.

Munca cârmuirii bisericești, a consistorului diecezan, din un nou period expirat, vi-să va prezenta spre binevoitoare examinare. Și — fiindcă o mare parte din activitatea acestui period s'a dezvoltat sub conducerea Noastră, și deci o cunoaștem, — cu deplină liniște putem accentua, că în multe direcțiuni s'a dezvoltat o activitate multumitoare, mai ales dacă suntem cu considerare la măsura puterilor, de cari dispunem, și la împrejurările grele, în cari trăim. Ici-colea au și început a încolți rezultatele acestei munci și avem nădejdea, că aceste rezultate se vor desvolta tot mai mult.

Cu toate acestea mai există terene și afaceri, cari reclamă o muncă încordată, pentru de a le aduce în curs deplin normal; dară — considerând prea modeste mijloace, ce ne stau la dispoziție, și numărul relativ mic al muncitorilor, ce-i avem, în proporție cu alte biserici și alte corporațiuni — îmbunătățirile așteptate numai succesive și cu încetul le vom putea introduce, nu precum am voi, ci precum vom putea. Dreptaceea nu mă îndoiesc, că — apreciind și d-voastră acest fapt — veți fi totdeauna cu deplină bunăvoință și obiectivitate la cernerea lucrărilor și la darea indigitărilor de lipsă pentru viitor.

Indeosebi ținem să scoatem la iveală din șirul lucrărilor îndeplinite, că am preferit a da specială atențiune *cauzelor școlare*, nu numai pentru că erau cele mai neglijate, ci și pentru că cu începutul anului școlar curent a intrat în vigoare noua lege școlară; și deci — spre a nu expune pericolului de a fi închise multe din școlile noastre confesionale — a trebuit să ne întemim toate puterile posibile, pentru de a aduce cât mai multe școli în stare corespunzătoare, atât în ce privește clădirile și înzestrarea lor, cât și învățământul. Am dat un șir întreg de circulare, instrucții și ordine; am emis comisari la fața locului, ori am citat aici organele parohiale, spre a le îndemna și încuraja întru susținerea școlilor bisericești noastre.

Astfel în timp relativ destul de scurt am inițiat facerea preparativelor pentru adaptarea radicală sau zidirea din nou a școlilor în peste 60 comune bisericești. În unele locuri clădirile s'au terminat și predat destinațiunii, în altele lucrările sunt acum în curgere. Spre a ușura sarcina poporului, am votat și noi din noul fond eparhial până acuma câteva zeci de mii ajutoare comunelor mai sărace, și — dacă în unele parohii începerea zidirii întârzie — cauza este, că deoparte unele organe parohiale nu desvoaltă destul zel întru salvarea așezămintelor bisericești, dela care trăiesc; iară de altă parte în unele parohii din sărăcie încă nu s'au putut asigura speșele recerute.

Lipsa mare de învățători cvalificați deosemena este o piedecă însemnată în mersul normal al învățământului din eparhie.

Deasemenea vă atrag luarea aminte asupra raportului pentru înființarea unui „fond de penziune” al eparhiei, care deoparte să satisfacă cerințelor umanitare reclamate de clerul nostru pastoral, iar de altă parte să nu lipsiască de minimul existenței nici pe membrii consistorului

și pe oficialii așezămintelor bisericești, ajunși la neputință.

Cauza a fost cu temei studiată de o anchetă specială și de plenul conzistorial și desbătută în trei ședințe lungi. Acceptând și Ven. Sinod principiile statorite pentru crearea unui fond unitar și momentele principale din proiectul de statute elaborat de Noi, avem nădejdea întemeiată pe experiențele noastre de fost referent al „fondului de penziune” din arhidieceza transilvană, că facem un lucru bun și *mulțumitor pentru toți*; iară — purcezând cu energie la exploatarea tuturor izvoarelor de venit — instituțiunea proiectată poate deveni una din cele mai puternice din eparhia întreagă.

Multe griji ne cauzează *deficitul* înseamnă dela fondul general, care să susține statornic cu toate restricțiunile, ce ni-le impunem. Cu izvoarele din centru nu vom putea restabili echilibrul dorit; de aceea emit ideea, cu care vă rog a Vă ocupa ca temeinici cunoscători ai tuturor ținuturilor episcopiei noastre: Nu cumva s'ar putea crea mijloacele de lipsă din *o mică dare eparhială* după numărul familiilor, ce aparțin bisericești noastre, care să ne acopere năcazurile și până când ar veni și guvernul țării noastre în ajutor cu o sumă corespunzătoare trebuințelor, cum ajută și alte confesiuni din patrie

Nu va fi de prisos să amintesc dela acest loc, că și câțiva preoți ai eparhiei noastre au crezut a face un serviciu bisericești noastre ierarhice și lor, când se întrunesc în așa numite „colegii preoțești”, fără știrea și încuviințarea prealabilă a arhierului și a superiorității bisericești, spre a face preparativele pentru *o organizare* încă nelămurită a *întregului cler din mitropolie*.

Fără a prejudeca hotărârile forurilor mitropolitane competente în asemenea chestiuni, trebuie să precizăm din bună vreme părerea Noastră în aceasta privință. Anume: Ca orice organizație omenească, așa și organizația de azi a bisericești noastre ortodoxe române din provincia mitropolitană, nu poate avea pretenția a fi pentru toate timpurile o *organizație desăvârșită*, care să nu mai aibă lipsă de v'ro amplificare. Deci poate veni vremea, când împrejurările să ceară și totodată să și admită desvoltarea unor noi ramuri în arborele organismului de azi al bisericești noastre.

Dară o *organizare exclusiv clericală cu atribuțiuni administrative*, cum transpiră din unii articoli scriși de clerici, cari agită organizarea *absolut exclusivă, întrucât biserica noastră se poate conduce și administra numai în cadrele legale ale organizației Marelui Andrei, căreia nu se poate pune altă temelie, decât peatra cea din capul unghiului, pusă de Șaguna cu „statutul organic”*.

În cadrele acestei organizări, fiecare element, ce constituie biserica cea vie, fie cleric, fie mirean, poate lua parte la conducerea afacerilor, la îndreptarea scăderilor inerente oricărei lucrări și organizații omenești, și la promovarea intereselor obștești, în măsura, în care își știe desvolta și validata adevărata valoare sufletească, de care dispune.

Colecta pentru întemeierea unui nou fond eparhial și în deosebi pentru zidirea unui seminar episcopesc s'a inițiat prin pastorală-apel, emisă sub No. 1263/1911. Începutul contribuțiilor e mult promițător; și — dacă organele bisericești își vor face *toate* datorința și astfel în-sufletirea se va generaliza — rezultatul va trebui să fie cât de frumos.

Cu acestea deschid sinodul.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer EHz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Sosirea moștenitorului de tron la Budapesta. Azi la amiazi moștenitorul de tron Francisc Ferdinand a sosit la Budapesta. În cercurile politice și guvernamentale sosirea lui, neașteptată, a făcut mare surprindere și este foarte mult comentată.

Se crede, că vizita înaltului oaspe are caracter politic, de oarece în jurul codului penal militar s'au ivit astfel de probleme politice, încât petrecerea M. Sale a împăratului între politicianii unguri reclamă și prezența A. Sale a moștenitorului tronului.

În cercurile opoziționale se crede, că moștenitorul tronului încă în momentul ultim voește să zădărnicească primirea acordului dintre baronul Bienerth și contele Khuen Héderváry făcut la Viena. Combinațiunea aceasta însă pare nebazată.

*

Congresul bisericeii sârbești. Patriarhul sârbesc Lucian Bogdanovici a convocat congresul bisericeii pe ziua de 15 Maiu n. la Carloviț. Cu prilejul acesta congresul ar trebui să se ocupe cu reforma statutelor referitoare la autonomie, dar e teamă, că între împrejurările actuale congresul nu va putea satisface îndatoririi sale. În sesiunea trecută congresul a hotărât închiderea, adică sistarea preparandiei de fete din Carloviț și înființarea unui gimnaziu real la Corenița, însă guvernul unguresc n'a aprobat această hotărâre a congresului.

Partidul autonom sârbesc din Croația vede în faptul acesta al guvernului o tendință de politică de partid.

Dreptaceea, încă înainte de întrunirea congresului, partidul va ținea probabil, la 12 Maiu n. o conferință în Zagreb, în care se va stabili atitudinea ce, fiind partidul în majoritate, va trebui să o ia la congres.

*

Din parlamentul englez. În actuala sesiune parlamentară nu este aproape zi, în care miniștrii englezi să nu fie interpelați asupra evenimentelor din lumea mare. Aceasta dovedește cât interes se poartă în Anglia și pentru cea mai mică mișcare de arme în același timp, când în toată Anglia s'a pornit o vie mișcare pentru pacea universală.

Astfel deputatul Dillon face două interpelațiuni, una în afacerea concesiunilor pentru edificarea căilor ferate din Persia, iar a doua în privința intrării trupelor franceze în Fez. Răspunsurile secretarului Sir Grey sunt mulțumitoare pentru Dillon.

Și din partea altor deputați se adresează de asemenea întrebări tot referitoare la stările din Maroc cu scopul, ca să stoarcă amănunte dela Grey despre acțiunea diplomatică, ce a premers măsurilor energice luate de Franța.

Natural răspunsul lui Grey ca întotdeauna, așa și de astădată e ticluit după calapodul tuturor răspunsurilor diplomatice, în mod vag și precaut, care nici când nu-ți dă fapte, ci te lasă numai cu deducțiunile.

Răspunsurile lui au fost luate la cunoștință.

*

Situația din Mexico. Asupra stărilor din Mexico se lățără în timpul din urmă știri liniștitoare.

Guvernul din Mexico ajunsese într'o stare critică și de impas, din care l-a scos numai intervenția Statelor-Unite. Președintele Taft a mijlocit negocierile de pace între insurgenți și președintele Diaz, care în cele din urmă și-a format un guvern. Lucrurile începură a se întoarce spre bine și tratativele urmau înainte sub cele mai bune auspicii.

Acum însă se răspândesc din nou știri alarmante, cari ne vorbesc de o situație și mai critică ca mai înainte. E vorba, că capitala din Mexico e încunjurată de rebeli și nu peste mult aceasta va trebui să se predee.

Schimbarea aceasta neașteptată a situației se explică din faptul, că insurgenții nu sunt mulțumiți cu condițiunile acceptate de capii lor și luptă mai departe pe răspunderea lor proprie. Situația a devenit mai critică și de aceea, că acum insurgenții au pătruns până în centrul statului, pe când mai înainte luptele se dădeau mai mult în apropierea granițelor. Chiar aceasta împrejurare a servit Statelor-Unite mai mult de pretext, ca să întrevină. Că rebelii au ajuns să asedieze chiar capitala se mai poate explica și în felul, că în sudul Mexicoului s'a pornit o nouă răscoală și mai îndârjită, care a raportat până în prezent mai multe succese. Cum vedem toate acestea sunt numai deducțiuni, cari sunt urmările nesiguranței și lipsei de știri pozitive dela fața locului.

Ori cum însă, după zările americane, răscoala este departe de a se potoli și probabil va fi din nou lipsă de intervenția Statelor-Unite.

*

Congresul internațional al presei. Congresul internațional al presei a fost hotărât să-și țină anul acesta ședința în Roma din prilejul serbărilor jubilarie din anul acesta. În privința prezidării acestui congres s'a ivit un incident penibil în timpul din urmă. Era adecă vorba, ca președinte să fie deputatul Barzilai, președintele sindicatului presei italiene. La prima ședință va azista și regele.

Barzilai însă e republican și nu vrea să țină cuvântul de deschidere, în care ar trebui să salute pe regele.

Prin aceasta ar jigni sentimentele amicilor săi republicani și de aceea probabil va demisiona, nevoind să rostească cuvântarea de deschidere.

*

Revoluția din Maroc. Majorul Bremond a intrat la 26 Aprilie cu trupele sale în orașul Fez. Trupele au intrat în cea mai deplină ordine, cu toate că lupta cu rebelii a durat patru zile. Trupele franceze au rămas învingătoare pe toată linia. Rebelii însă se țin și acuma. Pierderea trupelor franceze se ridică la 30 morți, pe partea rebelilor însă ea este cu mult mai mare. Cu intrarea trupelor în oraș s'a restabilit îndată ordinea așa, că Europeanii aflători în oraș nu mai au nici un motiv să se depărteze din oraș. Chiar și rebelii încep a se liniști, ce se poate mai bine judeca de acolo, că aproape toți au rupt apelurile împărțite între dânșii, în cari se cerea, ca Muley Zin să fie proclamat de sultan. S'a pornit chiar o mișcare în sânul lor, să se trimită o deputație la Sultan, care să ceară grațierea lor. Aceasta din motivul, că fiind timpul aproape de seceriș rebelii se tem, că le vor fi nimicite sămănăturile prin foc.

În ajutorul trupelor franceze a pornit din regiunea Debdu 2500 soldați nefiind în părțile acelea nici o tulburare.

Diplomația străină, care la început a privit cu atâta neîncredere acțiunea Franței, începe a se convinge tot mai mult despre corectitatea ei. Astfel zările semificioase germane scriu acum cu mult mai conciliant. După aceste zări între Germania și Austro-Ungaria s'a ajuns la o înțelegere în privința ținutei ce vor observa față de Franța. Asemenea și Spania, care este de aproape interesată în cauză, nu mai vede cu ochi neîncredători activitatea Franței. E drept, că o mare parte a presei agită mult, dar cu atât mai liniștitoare sunt declarațiile ministrului președinte Canalejas, care condamnă peste tot acest ton al presei spaniole.

După dânsul Franța purcede numai conform cuprinsului pactului dela Algeciras, care îi dă tot dreptul să facă ordine în Maroc.

Parlamentul ungar

Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 5 Maiu.

Ședința se începe la orele 10¹/₄ a. m.

Prezidează *Albert Berzeviczy*.

După verificarea protocolului ședinței trecute *președintele* anunță Camerei *moartea ministrului Carol Hieronymi*.

Președintele: Adânc mișcat aduc la cunoștința on. Camere (Deputații din dreapta și din centru se ridică în picioare) *moartea colegului, a ministrului de comerț Carol Hieronymi*.

Ludovic Láng: Se cuvine doară ca cu prilejul anunțării morții unui coleg să ne ridicăm în picioare. (Sgomot. S'auzim! S'auzim!).

Președintele: *Moartea* lui nu a urmat pe neașteptate, deoarece de mai multe săptămâni țara întreagă aștepta cu îngrijorare știrile despre starea bolnavului. Dar sunt pierderi mai mari, încât ele nu pot să pregătească oare-care îngrijorare pentru urmarea lor. Sufletul ni-se revoltă iar mintea ne stă în loc la cazul acesta de moarte grabnică.

Inzestrat cu o minte luminată, care cu o capacitate uimitoare a știut să primească, să conserve, să prelucreze și să valideze comorile cele mai bogate și mai extinse ale cunoștințelor. Numai acum câteva zile ne-am năzuit să-l consolăm pentru pierderea fiicei sale și iată, azi inima noastră de patrioți bate cu durere pentru pierderea ce rezultă pentru țară prin moartea lui. Sunt convins, că în această Cameră, al cărei cel mai vechiu și mai activ membru era, unde tovarășii și contrarii politici ascultau cu aceeași atențiune și recunoștință înțeleptele lui expuneri, îmi împlinesc o datorie când propun, că în protocolul ședinței de azi să se înregistreze *moartea ministrului Carol Hieronymi și mult cercatei văduve să îi exprimăm condolență*. (Aprobări generale.)

Totodată propun, ca în semn de doliu Camera să-și suspendă ședința iar ordinea de zi să se dezbătă în ședința de mâine, care se va ținea la orele 10 a. m. (Aprobări generale.)

Propun, ca pe mormântul lui Camera să depună o cunună, iar la înmormântare să luăm parte în corpore. (Aprobări generale.)

Contele *Khuen-Héderváry* (ministru-președinte): Onorată Cameră. (S'auzim, s'auzim!) *Moartea ministrului C Hieronymi* afară de întristata familie a atins și pe soții săi, pe ministerul, al cărui membru credincios și activ a fost. Când dau expresie simțământului de durere constat, că țara și deosebit parlamentul și partidul al cărui membru era, pierde pe membrul cel mai deștept, cel mai activ și mai conștiințios al Camerei. (Așa-i! în dreapta).

Dând expresie sinceră acestor simțăminte totodată depun înaintea d-voastre prinusul de recunoștință și mulțumită al guvernului și partidului din care a făcut parte. Din parte-mi primesc propunerea președintelui, cu adausul, că On Cameră să hotărască, ca înmormântarea defunctului să se facă pe spesele țării. (Aprobări generale.)

Cont. *Albert Apponyi*. În numele partidului din care fac parte declar, că primim atât propunerea președintelui Camerei, cât și a d-lui prim-ministru.

Coloman Széll: Din tinerețele lui Hieronymi i-a cunoscut capacitatea. *Moartea* lui îl atinge nespuse de dureros.

Ferdinand Juriga (naționalist slovac): În defunctul vedem întrupată știința și sârguința. Nu s'a născut din părinți cu rang înalt, ci el singur s'a ridicat aci. Primește atât propunerea președintelui Camerei, cât și a prim-ministrului.

Ioan Szabó (part. econ.): Primește amândouă propunerile.

Președintele declară primite amândouă propunerile.

Mare magazin de haine a lui

Moskovitz Zsigmond

Furnizorul inteligenței române. ARAD, (Palatul Teatrului orăș).

Cel mai ieftin și avantajos izvor de procurat haine gata pentru bărbați și copii. — Recomandă în deosebi speciile sale soiuri de paltoane și peptare pentru preoți.

Asortiment extraordinar de bogat în tot felul de îmbrăcăminte moderne, paltoane, pardesiuri etc. pentru bărbați și copii.

N-rul telefonului pentru comitat și oraș 534.

INFORMAȚIUNI

Arad, 22 Aprilie v. 1911.

De-ale noastre.

Nrul viitor al ziarului nostru va apare Marți dimineața.

Cercetare la Vinț. Comisia pentru cercetarea rânduită de Curie în cercul Vințului de jos, unde mișelia, baioneta și banul (și ticăloșia unor Români!) au răpit deputăția dela un bărbat luminat și cinstit ca d. dr. *Iuliu Maniu*, — și-a început lucrările de cercetare. Și-a luat în Vinț casă pe vre-o 6 săptămâni, căci atâta, cel puțin, va dura ascultarea martorilor din o tabără și din cealaltă.

Fie măcar acum, în ceasul hotărîtor, de omenie și acei pe cari ceasul slab i-a ispitit în ziua alegerii, — și spună cum au ajuns ei în tabăra contrară: *cumpărați ori speriați de moarte*, dar nu duși de sufletul lor! („Lib.”)

Listele electorale. *Se face cunoscut, că listele electorale provizorii pentru anul 1912 se pun spre vederea publică în toate comunele din 5 până în 15 Maiu n. și adecă în cancelariile comunale, respective notariale. În timpul acesta se pot prezinta recursuri pentru primire în liste sau pentru ștergeri din liste. Aceste reclamațiuni încă se vor pune spre vedere publică în localitățile susnumite, din 16 până în 25 Maiu n. în care timp oricine are dreptul a-și face observările asupra lor.*

Atragem deosebita atențiune, a preoților, învățătorilor și a tuturor aderenților partidului național, asupra acestor liste. Dreptul de alegător e cel mai de căpetenie drept al unui cetățean.

Frații din Țară la noi. Cetim în „Foia Pop.” din Sibiu, că Cercul Artistic și Literar „Artă și Muncă” din Râmnicu-Vâlcea (România) sosește în excursiune la Sibiu, azi Vineri, la 4 ore d. m. Membrii acestei societăți, în număr de vre-o 50 persoane, au plănuț a vizita Sibiu și Săliște. Doi domni au sosit deja spre a face încaierare. Vineri după amiază excursioniștii vor vizita Sibiu, iar Sâmbătă dimineața vor pleca la Săliște, unde doresc a azista la serviciul religios în biserică și a vizita fruntașa comună Săliște.

Reîntoarcerea dela Săliște la Sibiu se va întâmpla Duminecă dimineața. În această zi, înainte de amiază vor lua parte la serviciul dumezeesc în catedrală, iar după aceea vor vizita orașul și instituturile românești mai de seamă.

Salutăm călduros pe frații noștri din România liberă, cari vin la noi ca să ne cunoască cum trăim și ce facem în această patrie a noastră, unde suntem atât de asupriți și năcăjiți de cărmuitorii țării de azi.

Ce e drept Românii de aici nu le vor putea face excursioniștilor o astfel de primire, cum de pildă se întâmplă în România, când sosesc grupuri mai mari de excursioniști. Dar cauza acestui neajuns este a se căuta în vitregitatea stărilor dela noi. Cine se va uita bine în jurul său, va înțelege totul.

Inima Românilor sibiieni și a săliștenilor se bucură însă de această vizită. De aceea le zicem: Bine a-ți venit.

Convocare. Despărțământul protopopesc Șiria, al reuniunii învățătorilor români ort. din protopopiatele arădane I—VII, își va ține proxima

ședință Marți în 3/16 Maiu a. c. la școala centrală din *Comlăuș* (Öszentana) pe lângă următorul program: 1. Dimineața la 3 ore chemarea Duhului Sft. 2. Deschiderea ședinței. 3. Prelegere practică din „socoată” de I. Groșorcan. 4. Raportul biroului. 5. Executarea concluzelor adunării generale. 6. Raportul comisiei literare. 7. Dizertațiuni. 8. Discuțiuni școlare. 9. Fixarea proximei ședințe. 10. Încheiere. *Șiria*, la 17/30 Aprilie 1911. *Alexiu Doboș*, m. p., președinte. *Teodor Cherechian*, m. p., secretar.

Anunțăm cu plăcere pe cetitorii ziarului nostru, cari se îndelețnicesc cu jocul de șah, că d. *Valer Onițiu*, controlor la oficiul central de conturi al căilor ferate reg. ungare din Seghedin, a intrat în șirul colaboratorilor noștri la rubrica șahului.

D. Valer Onițiu este unul din cei mai apreciați și zeloși șahiști ai patriei noastre. De vre-o 15 ani se ocupă cu compunerea de probleme și cu valorizarea de probleme apărute prin revistele de specialitate ungare și străine. A publicat până acum numeroase probleme prin revistele de specialitate și ziarele mai mari din Ungaria, astfel în revista „Deutsche Schachzeitung”, în ziarul „Pesti Hirlap”, „Az Ujság” etc. A obținut numeroase premii pentru publicarea problemelor sale și pentru rezolvirea corectă a problemelor apărute prin diversele reviste. În clubul șahiștilor din Seghedin ocupă un loc de frunte. Suntem convinși, că știrea aceasta va produce între amatori noștri de șah o mare bucurie.

În nrul de azi publicăm o problemă, ce ne-a trimis-o apreciatul nostru colaborator.

Necrolog. Hortensia Birăuțiu n. Popescu ca fică, Mircea. Marius și Livius ca fii, Victor Nasta cu soția Nina ca frate și cumnată, Dimitrie Birăuțiu ginere, văduva Irina Nasta, Iosif Popescu, Otilia Ghimbășanu, Iuliu Popescu cu soția Valeria n. Pop, Maria Răsnovanu, Eugenia și Emil Pinciu, văd. Lucreția Russu-Șirianu, Aurel Popescu, Elvira și Paul H. Paul, Augusta și Albert de Richard cumnați și cumnate, precum și în numele numeroșilor nepoți și nepoate, cu inima frântă de durere aduc la cunoștință, că scumpa lor mamă, soră, soacră, cumnată și mătușe *văd. Louisa dr. Popescu* nasc. *Nasta* și-a dat nobilul ei suflet în mâinile Creatorului, Mercuri în 3 Maiu n. la orele 7 dimineața, după lungi și grele suferințe, în etate de 54 ani. Rămășițele pământești ale defunctei au fost știute în casa mortuară din Budapesta, VII, István-ut 11, Joi în 4 Maiu n. la orele 3 d. a. de unde au fost transportate și așezate spre vecinică odihnă în cimitirul gr.-or. român din Brașov (Groaveri). Budapesta, 3 Maiu n. 1911. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată!

Transmitem adânc întristatelor familii condolențele noastre.

Convocare. P. T. membri ai despărțământului învățătoresc din tractul protopresbiterial gr. or. rom. al Oraviței sânt prin această invitați a participa la *adunarea despărțământului* ce se va ține *Sâmbătă* în 30 Aprilie (13 Mai) 1911 la 8 ore a. m. în școala gr. or. română din *Măidan* pe lângă următorul Program: 1. Participare la chemarea duh. Sfânt. 2. „Frațiunile vulgare în general” prelegere practică ținută de inv. *Ioan Ștefan* din Măidan. 3. Deschiderea adunării. 4. „Cunoștința față de învățător” dizertațiune ținută de preotul *Aurel Iana* din Măidan. 5. „Grădinaritul în și afară de școală” dizertațiune ținută de inv. *Ioan Ștefan* din Măidan. 6. Observări asupra prelegerilor. 7. Raportul bibliotecarului și al casierului. 8. Constatarea membrilor prezenți. 9. Propuneri și întepelări. 10. Închiderea adunării. *Comoriște* la 17 Aprilie st. v. 1911. *Alexe Jian* președinte. *Simeon Veveriță* secretar.

NB. Doritorii de a lua parte la prânzul comun, se anunțe aceasta învățătorului *Pavel Miclea*.

Din patrie.

Adunarea studenților creștini. Societatea studentescă creștină din Budapesta și-a ținut Joi adunarea anunțată cu săptămâni înainte în pavilionul de vară a căei Muzeului în fața unui număr de peste 200 de studenți. Adunarea a fost un eveniment dintre cele mai rare de cari avem parte. Au participat și vorbit studenții străini reînforși dela congresul din Constantinopol, toți membrii confederațiunii universale a studenților creștini.

Cel dintâiu, un tânăr erudit nzeștrănat cu frumoase aptitudini a fost *Robert Wilder*, secretarul Confederațiunii Universale a studenților creștini, cu al cărui nume ne vom întâlni des în viitorul apropiat. Dizertează despre mișcarea, a cărei reprezentant este, care a întrunit în anul întemeerii acestei confederațiuni (1895) fii a cinci națiuni numărând 33.000 membri. De-a-tunci încoace numărul membrilor acestei confederațiuni atinge cifra de 150.000.

Al doilea orator este *Mr. Robinson* vorbește despre mișcarea studenților creștini din Australia. *Teofil Mann* despre cea din Germania. *I. Bull* descrie situația din Africa de sud, iar dr. *Rutgers*, a dat icoana activității mănoase a studențimei olandeze. Din toate cuvântările se desprinde faptul, că studențimea unită sub legile creștinismului, află într'ansul nu numai idealuri ci primesc putere și energie pentru întruchiparea acelor idealuri.

Contele Wolf Metternich la Charite. Ziarului „Pester Loyd” i-se comunică din Berlin, că contele *Gusterg Wolf Metternich* a dat din nou prilej de nemulțumiri direcției dela *Charithé* unde se află internat.

Acum câte-va zile s'a răspândit o notiță care se ocupă cu persoana contelui.

Pe cale neexplicabilă această notiță a ajuns în mâna contelui, care s'a supărat atât de tare încât a insultat pe medicul, ce'l îngrijea. Contele neputând fi liniștit a fost permutat în altă secțiune. Această măsură era necesară pentru că contele *Metternich* reușisă se corupă pe paznic care îi expedia scrisori către soția sa la Viena.

Paznicul a fost imediat destituit.

Peste câteva zile se va da raportul asupra stărei mintale a contelui. Medicii sunt de părere că de și nu e cu totul normal, contele e responsabil de actele sale.

Măsuri pentru împiedecarea bolilor infecțioase. Primul ministru cont. *Khuen* în calitate de ministru de interne a luat o dispoziție interesantă pentru împiedecarea transmiterii boalelor infecțioase. Conform acestei dispoziții, nu se vor mai putea servi băuturi în cafenele, cărciumi și restaurante de cât în pahare numerotate pentru a se evita astfel schimbarea paharelor.

Dispoziția intră în vigoare cu începere dela 1 Ianuarie 1912, în toată Ungaria.

Din purcar mareșal campestru. Sunt șaptezeci și trei de ani de când recutasera pe purcarul din Babon, *Ștefan Bus*, în armata austriacă. *Bus* era voinic, curajos și frumos la făptură, iar norocul îl ajuta. În scurtă vreme a făcut o carieră ca nimeni altul. În războiul viteaz, cu o repeziciune miraculoasă parcurse întreaga gamă a carierei strălucite de ostaș devenind în anul 1887 mareșal campestru locotenent, când obosit de serviciul devotat prestat o viață aproape în slujba împăratului s'a retras în pensiune. După moartea sa ce s'a întâmplat la 1893 s'a constatat că a rămas în urma lui o avere colosală de 12 milioane la care însă nu avea moștenitor. Abia acum după un restimp lung s'au ivit moștenitorii intentând proces pentru moștenire. Moștenitorii luaseră adecă cunoștință despre moștenire cetind din întâmplare un ziar vienez învechit. Sunt hotărâți să meargă până la Majestatea Sa dacă nu li-se face dreptate.

Prăvălie nouă de croitorie pentru bărbați.

Atrag atenția onoratului public asupra prăvăliei mele de croitorie din colțul stradei

WEITZER JÁNOS și KAZINCZY,

unde țin magazin de stoffe de primăvară și vară. Principiul meu va fi, să mulțumesc pe clienții mei prin executarea promptă a comandelor. — Mă rog de binevoitorul sprijin al onoratului public.

Cu stimă

KLEIN FERENCZ, croitor bărbătesc.

Diverse

Mulțămă publică. Pentru realizarea scopului frumos a „Tovărășiei școlare“ din Caransebeș, de a face cu elevii institutului teologic excursii prin străinătate, au intrat încă următoarele donațiuni:

Sentinela (Satul-nou) 25 cor. Reuniunea de cântări din loc, Oraviciana, Fondul conferințelor precești din protopresbiteratul Bocșei-montane câte 20 cor. Dr. Iuliu Coste 17 cor. Severineana, comuna bisericăscă din Iablanita, dr. D. Florescu, „Comuna“ din Căvăran, Eftimiu Săpăduș, Bocșana câte 10 cor. D-șoara Silvia Iorga 6 cor. George Tătu, Sofronie Avramescu, dr. Alexandru Popoviciu, Ioan Pepa, protopresbiter, Constantin Diminescu câte 5 cor. Petru Ieremia adm. protop., George Treta 3 cor. Trandafir Jianu, Nicolae Popoviciu, Simeon Bartolomeiu, Iuliu Roșiu, Petru Corcan, Sofronie Nediciu adm. protop., Simeon Luca, Ioan Vida, Pavel Drăgan, Nicolae Popoviciu, Iosif Crăciunel, Aureliu Drăgan, Augustin Ghilezan adm. protop. Silviu Colojoara, Aureliu Maghețiu, Romul Muntean, Nicolae Chi-comban câte 2 cor. Petru Vuc 1 cor. 20 fil.

Glig. Feneșan, Ioan Bălaci, Nigoită Tătu, Iosif Ania, Remus Perian, Cornel Pauciov, Nicolae Balmez, Alexandru Otuagea, Cornel Mircea, Nicolae Săcaci, Traian Murgu, Alexandru Moza, Mihail Suru, Nicola Simeon, George Simu, Ioan Murgu, Aurel Popoviciu, Valeriu Nediciu, Pavel Vițan, Iosif Belu, Nicolae Pocean, Iuliu Crina, Ioan Marcu, dr. Valeriu Branisce, dr. Stefan Petroviciu, Ioan Cotărlă, Dimitrie Pruneș, Ilieșcu, Alexandru Popoviciu, Achim Jurca, Ioan Popoviciu, Solomon Andreescu, Iancu Ișfan Stan, Iosif Ieremia, Mihail Belcea, Teodor Șandru, Lazăr Bălean, Ioan Stoica, Ioachim Jurca, Alexandru Ogherlaci, George Costescu, Ioan Pincu, Ioan Turnea, Romul Ancușă, Coriolan Zuiac, Augustin Aldan, Ioan Coșarfu, Trifon Cocora, Vasiliu Terebenț, Pavel Ciunponeriu, Ioan Tinca, Iustin Cotta, Nicolae Popa, Teodor Percu, Filip Pop câte 1 cor. Ana Putnicescu 80 fil. D-na Șușui, Ioan Trailoviciu, Ilie Marescu, Iancu Koak câte 40 fil. Corneliu Drăgan 24 fil.

Dela frați

Experiențele d-lui profesor Cantacuzino. Citim în „Le Matin“:

„După ce au izbutit să inoculeze maimuțelor bolile cele mai felurite: sifilisul, lingoarea, frigurele galbene, frigurele tifoide, etc., iată, că acum savanții au inoculat fraților noștri inferiori o nouă boală: scarlatina.

„D. I. Cantacuzino din București e acela care a izbutit să reproducă sindromul scarlatinic clasic de patru ori din două inoculări făcute la maimuțe inferioare.

„In fiecare caz, cele dintâi simptome ale scarlatinei s'au vădit după o inoculare care a variat între 5 și 37 zile. S'a ivit o erupție purpurată, localizată mai cu seamă la frunte, pe față și pe brațe, ca să dispară destul de repede.

„De oarece scarlatina e o boală microbiană al cărei bacil nu se cunoaște și cum se poate zice, că nu există tratament specific, cercetările experimentale ale d-rului I. Cantacuzino, sunt dintre cele mai interesante“.

Onomastica Reginei. Dumineca, 24 c. fiind aniversarea numelui M. S. Reginei Elisabeta a României, un serviciu divin se va oficia la mitropolie, la orele 10 și jumătate.

Moartea lui Ionescu Floraru. De sigur numele lui Ionescu Floraru e foarte cunoscut tuturor celor din București.

Cine nu-și aduce aminte cum de 20 de ani încoace Ionescu Floraru, este cel ce scoate crucea de apă la Bobotează, așa cum a făcut și anul acesta.

De data aceasta însă a fost nenorocos. O boală teribilă l-a cuprins și ajutat și de vârsta mai înaintată a lui Floraru, a grăbit scurtarea vieții lui.

Marți era rău și familia a hotărât să-l ducă la spital. În poarta chiar a spitalului Brâncoveanesc însă, Ionescu și-a dat sfârșitul.

Fie-i țărâna ușoară!!

Presă română la încoronarea regelui Angliei. În tribuna Presei la serbările în-

coronării regelui Angliei, s'au rezervat două locuri și presei românești din România.

Comitetul Sindicatului ziariștilor din București a fost sesizat pentru desemnarea celor doi reprezentanți ai presei românești.

Dela Fundația Carol D. Raoul Allier, profesor la Sorbona, conferențiar și propagandist al „Federației studenților creștini“ a vorbit ieri la Fundațiunea Carol I. despre „Noul Păgânism și drepturile pasiunii“.

Fiecare are dreptul să-și trăiască viața, iată o frază ce se aude mereu și asupra căreia nu părem a fi tocmai bine fixați. Ce va să zică să-ți trăiești viața? Inseamnă oare să o lungim cât mai mult sau să ne mulțumim cu o viață scurtă dar plină de senzații?

Afară de asta naște o nouă întrebare: de care viață e vorba? de cea intelectuală, de cea sentimentală, de cea morală sau de viața materială? Nimic hotărât în această privință.

A-ți trăi viața inseamnă a cere delă maximum de senzațiuni. Indiferent de durată. Nu trebuie să ne trăim viața cantitativ ci calitativ.

Pasiunea își are drepturile ei, trebuie să trăiască, aceasta e pretențiunea noului păgânism, pe care îl întâlnim în întreaga literatură și mai ales în cea dramatică.

D. Allier pledează contra acestei concepțiuni, conchizând că pasiunea trebuie să îngeneche în fața rațiunii.

Din străinătate.

Școală pentru tuberculoși. Orașul Cleveland a înființat o școală în care vor fi primiți numai copii tuberculoși, sau cei cari sunt numai atinși de această boală nemiloasă. Școala este situată afară la marginea orașului pe un deal numit „Murray Hill“.

De altfel școala aceasta este făcută tare ciudat, se compune numai din niște stâlpi de zid, deasupra cărora e încheiat coperișul. Pe timpul răcoros copiii trebuie să fie bine îmbrăcați ca să nu le fie frig.

În felul acesta aerul deschis va contribui mult la întărirea copiilor atinși de oftică.

Zilele de învățământ vor fi de 2 ori pe săptămână și anume Miercuria și Joi.

20 ani temniță pentru un ciardaș. În vara anului trecut a avut loc în Akron, o petrecere a Sărbilor din acel Oraș. Un Ungur a mers și el la petrecerea Sărbilor și de sigur, crezând, că e în țara ungurească și uitând că e în America, a poruncit la muzică ca să cânte „esărdăș“-ul lui unguresc. Un Sârb anume Resov Mihai, bag seamă președintele aranjator al petrecerii, s'a pus contra și nu i-a făcut pe voie Ungurului. Atunci nobila viță asiatică, în loc să-și vadă de treabă a scos cuțitul și l'a înlântat în bietul Sârb, care a murit în cele mai grele chinuri.

Zilele trecute a fost pertractarea procesului, iar Ungurul a fost osândit la 20 ani temniță.

Interviuri cu primul ministru grec. Ziarele „Notia“ și „Glas“ din Sofia publică interviuri cu d. Venizoles, care, după ce și-a exprimat satisfacțiunea pentru vizita studenților care poate să aducă rezultate prețioase pentru popoarele din Balcani, a declarat că Grecii ca și Bulgarii sunt pentru pacea în Balcani, cu condițiunea de a se garanta drepturi egale pentru conașionali lor din Turcia. „In speranța unei renașteri a Turciei, noi suntem amicii săi, dorind cât mai amicale relațiuni. Popoarele din Balcani trebuie să se înțeleagă și să găsească forța de a-și garanta dezvoltarea lor culturală fără ajutorul puterilor“.

Incident între două ziare vieneze. Editorul ziarului „Deutsches Volksblatt“ Vesgani care dăduse în judecată ziarul „Reichspost“ deoarece îl acuzase că a primit din partea defunctului deputat Dyk 1500 fiorini, pentru a face o politică bosniacă pe placul acestuia, și-a retras acuzarea fără nici o condiție.

Ziarul „Reichspost“ constată că prin retragerea acuzării, Vesgani recunoaște de drepte acuzările ce i se aduc.

Averea regelui Bulgariei. Ziarul „Cambana din Sofia“ află din cercuri palatiste, că regele Ferdinand al Bulgariei dispune astăzi de o avere de 50 milioane în aur, depuse prin diferite bănci în străinătate, în afară de banii ce-i are cuprinși în acțiuni ale societăților industriale și diverse proprietăți.

Primul transport de carne românească la Viena. Marți a sosit aci primul transport de carne din România, în total 40 de tone. Carnea e de calitate mijlocie și se vinde cu mult mai ieftin ca cea din Viena.

Esperanto. Ziarul „Dnevnik“ din Sofia scrie următoarele:

„La serviciul divin oficiat în prima zi a Paștelui din catedrala din Târnova „Sf. Bogorodița“ în prezența suveranilor Bulgariei, a câtorva miniștri și a altor notabilități, evanghelia a fost citită de diaconul mitropolitan Eniu Petcof, în limba internațională esperanto. Toți cei prezenți au fost plăcut impresionați de frumusețea acestei limbi“.

Turburările din Champagne. La spartul unei întruniri din Bar Sur Aube, la cari luaseră parte mai multe mii de vieri și în care se ceruse realipirea județului Aube regiunii Champagne-ei viticole, s'au produs încăierări între trupe și manifestanți. Colonelul de Mitry, din al 29-a dragoni, a căzut de pe cal răbindu-se grav.

Încăierările au fost destul de serioase. Mai multe femei și manifestanți au fost călcați în picioare. Sunt câțiva răniți, dar nu în mod grav. S'au făcut mai multe arestări.

Liniștea a fost restabilită pe la 9

Deputat turc bătut. Deputatul Husien Djahid-Bey, unul din căpeteniile partidului juno-turc, redactor al ziarului „Tanin“, a fost atacat pe când intra în Cameră, de un anume Sadik, încingându-se între ei o mică încăierare.

Sadik a fost arestat.

Se spune, că agresiunea aceasta este în legătură cu neînțelegerile din partidul juno-turc.

Învieria de anul acesta la Patriarhia din Constantinopol. Odată cu ruperea legăturilor diplomatice cu Grecia, la 1905 Patriarhul din Constantinopol încetase de a rosti numele Regelui Carol în noaptea învierii și a se ruga pentru sănătatea lui.

După cum se știe, la patriarhie există obiceiul tradițional ca marele prelat să pomenească numele tuturor suveranilor ortodoxi și să zică „Hristos a înviat“ în toate limbile, cari recunosc autoritatea bisericii răsăritului.

Cu prilejul slujbei religioase din anul acesta la înviere, patriarhul ecumenic a reluat obiceiul întrerupt la 1905, cântând „Hristos a înviat“ în românește și rugându-se pentru sănătatea M. S. Regelui Carol al României.

Concediul de Dumineca al soldaților. Ministrul de război al Belgiei a dat o ordonațiune, prin care li-se dă soldaților concediu de Sâmbăta seara până Dumineca seara. În timpul acesta pot merge acasă, dar întorcându-se trebuie să documenteze în scris, că au fost să cerceteze pe părinții lor.

Conducerea căilor ferate a fost de asemenea avizată, să dea bilete cu jumătate preț acestor soldați, cari merg să-și cerceteze părinții.

Cutremur de pământ. Un cutremur prelung a fost simțit ieri pe teritoriul Semirjencensk. Populația este foarte turburată.

Desmintirea unui svon. Comitetul junilor turci a transmis ziarelor o depeșă a muftiului, primarului și notabililor din Dibra, care protestează în numele unei adunări de 5000 de dibrioți în contra svonului, că dibrioții s'ar pregăti de revoltă și își exprimă dorința de a merge în contra străinilor, cari cotropesc țara.

Englezii și Rușii contra boicotului anti-grec. Agenția „Reuter“ află din Constantinopol, că ambasadele engleză și rusă au făcut pe lângă Poartă reprezentațiuni atrăgându-i băgarea de seamă asupra pagubelor, ce încearcă supușii englezi și ruși prin boicotarea anti-greacă.

Nereușita unei expediții antartice. Expedițiunea japoneză antartică, care a părăsit în Februarie Noua Zeelandă, a trebuit să se înainteze din cauza sloiurilor de ghiață. Vasul cu membrii expedițiunii a sosit aci astăzi.

Litere — Arte — Științe

FIORII PRIMĂVERII

E un aer dulce și domol afară,
Viața 'n mugur adormit tresare;
Și clopotele sună-a primăvară,
A înviere și redeșteptare.

Și altul parc'ăi freamătul pădurii,
Alt șopotul șuvoaelor pornite,
Și alte șoapte poartă, par'că, vântul,
Alt zvon văzduhurile încălzite —
Fiori nedesmorțiți ai vieții desmorțiți;

Fiori nedeslușiți tresar în suflet,
Fiori sunt pretutindeni în natură,
Porniri eterne, sete de viață,
Ferite de lumină și căldură.

Și iarăș mă cuprinde-un dor nespus,
Un dor nestâns de spațuri neștiute,
Să taiu văzduhurile tot mai sus,
Cu brațe largi, cu aripi desfăcute,
Privirile 'n nemărginit perdate,
Spre un ideal necunoscut, crezut apus

De toamnă 'nvinse și de vremi uitate,
Ca niște suveniruri îndurerate,
Se scutur' frunze moarte, vestejite,
Și cad, plutind în freamătul pădurii,
sau fă facă loc vieții re'noite —
Eternul curs al legilor naturii.

Alcor.

Românii și începuturile scrisului cu litere latine

„Slovele“ și „literele“ la noi — Scrierea la noi este de origine romană — Luca Stroici și Hieronymus Megiser — „In der chinesischen Sprach“ — „Tatăl nostru“ cu litere latine în 2 cărți tipărite la 1592 și 1597

Azi scriem cu toții cu litere latine. Cel din urmă adăpost al literilor cirile (slove), cu cari scriam odinioară, au mai rămas bisericile noastre, conservatoare dela fire, cum și trebuie să fie. Chiar și în biserici a început să-și facă calea grafiia latină și să fugărească slovele bătrânești iar și din acest ultim adăpost al lor.

De când or fi intrat „slovele“ în cartea noastră? Știut-am noi scrie și înaintea lor? Cine am învățat arta scrierei? Care e scrisul bănesc cel mai vechiu făcut cu litere latine și păstrat până azi?

Vom căuta să răspundem la aceste întrebări în cele următoare.

*

Principele Dimitrie Cantemir (1673-1723), învățatul Domn al Moldovei în vestita sa carte: „Descriptio Moldaviae“ se ocupă într'un capitol deosebit (este capitolul V. din Partea III., cu care se 'nceie cartea) cu: „Literile Moldovenesti“, adică cu grafiia românească a cărților din Moldova. Aci eruditul scriitor afirmă categoric, că: „mai înainte de Conciliul ecumenic din Florența (an. 1439) Moldovenii au scris cu litere latine...“ „Dupăce însă Metropolitul Moldovei“, — continuă Cantemir, — a mers la acel Conciliu și „acolo s'a dat pe partea Latinilor, succesorul său: Theoctist..., bulgar de origine, ca să stărpească tot aluatul Latinilor din biserica moldoveană..., a îndrumat pe Domnul Alexandru cel Bun..., ca să scoată și literile latine din „toate scrierile și cărțile și să introducă în locul lor pe cele slave“.

Că pe ce și-a întemeiat Cantemir aceasta afirmațiune hotărâtă, nu putem ști. El nu ne-o spune și nu avem nici o confirmare contemporană în chestie. Avut-a Cantemir dovezi documentate? A cetit undeva un comunicat de acest fel? Unde? La cine? Sau, că ne-a păstrat aici o tradiție din bătrâni auzită dela moși strămoși? Sau, că el însuși — per analogiam — a presupus, că așa trebuie, că a fost? Iată tot atâtea întrebări, la cari nu putem da răspuns.

Literele slave, numite „cirile“ după născocitorul lor, călugărul Ciril propovăduitorul crești-

nismului la Slavi (mort la 868), datează de pe la mijlocul secolului al IX-lea d. Chr. Lăsând acum încurcată chestiunea timpului când s'au introdus literele cirile la noi, — fie, că ele s'au introdus la Români în epoca propagandei ciriliane la Slavi (partea a doua a sec IX), fie în timpul împărăției Româno-bulgare (partea primă a sec. XIII) sau în secolul XV, cum afirmă Cantemir, — ajungem la întrebarea ce ne privește mai de aproape: cum au scris Românii înainte de introducerea grafiiei cirile? N'au dat ei uitării meșteșugul scrisului moștenit deodată cu limba, dela Romani?

Dacă e să fim scrupuloși în răspunsul nostru la aceste întrebări — în lipsa de documente contemporane străvechi — trebuie să recunoaștem, că nu putem ști azi, care a fost grafiia veche românească, pe care a înlocuit-o mai târziu cea cirilă.

Fost-a grafiia cu caractere latine? sau poate cea grecească? sau fost-a o grafiie primitivă proprie ticluită din nevoie de Români în epoca cumpănită a năvălirilor barbare din materialul strămoșesc al grafiiei latine (ale cărei urme s'au păstrat până azi „răboji“, răbușul“ sau „răvașul“ bătrânesc al țaranilor noștri)?... Nu știm.

Dar un lucru pare a fi mai presus de orice îndoială: păstrarea continuității neîntrerupte în deprinderea „scrierii“, moștenită dela Romani, deodată cu limba noastră. Cu alte cuvinte: Românii nu au încetat de a „scrie“ niciodată în tot timpul de când s'au închiegat ca neam deosebit de obârșie romană și deci nu au învățat arta scrierii ulterioare dela popoare străine, ci au moștenit-o din casa părințească: dela Romani.

De unde putem să știm noi aceasta?

„Din păstrarea terminologiei latine a „scrierei“ în limba poporului românesc. Terminul fundamental păstrat la noi este verbul: „a scrie“ dela latinescul: „scriere“, cu numeroasele sale derivate: scriptură, scrisoare, scriitor, scris, lângă cari se mai adaugă cuvintele în raport cu scrisul: penă, carte și hârtie (lat.: penna și charta). Păstrarea în limba noastră a cuvântului „a scrie“ este cea mai elocventă dovadă, că scrisul l-am moștenit dela Romani, și că l-am practicat — într'o formă oarecare totdeauna; căci dacă l-am fi uitat vrodată prin cele veacuri de răstărite, — trebuia deodată cu primele lecții de scris primite dela un neam străin, să primim în limba noastră și terminul specific care determină acțiunea scrisului în limba aceea străină. Dar că Grecii ne-ar fi învățat — ceea ce uitasem prin veacuri — să scriem, — am zice azi „a grafe“ și nu „a scrie“; dacă Slavii ne-ar fi învățat, am zice azi „a pisă“ și nu „a scrie“; de la Unguri am avea un termen ca „a irui“, dela Nemți „a șraibe“, sau nu știm cum, dar nicidecum: „a scrie“.

*

Introducerea — sau dacă vreți fie și — reintroducerea grafiiei latine s'a început în mod sistematic și cu aparat științific la noi în anul 1780 prin celebra gramatică a limbei românești: „Elementa linguae Daco-Romanae sive Valachicae, composita ab Sam. Klein de Saad...“, locupletata vero et in hunc ordinem redacta a G. G. Sincai...“ apărută la Viena în anul amintit. Dar încercări de a se scrie românește cu litere latine s'au făcut ici-colo, din îndemnuri diferite, și mai înainte.

Voim să amintim aci numai cele mai vechi încercări de acest fel cunoscute până acum.

Luca Stroici, fost mare logofăt în Moldova, ne-a lăsat o iscălitură de a sa din anul 1580 făcută cu litere latine, iar pe la anul 1593 a scris — tot el — „Tatăl nostru“, întreg, cu litere latine.

Dar încă înaintea reamintitului „Tatăl nostru“ a lui Luca Stroici s'a mai găsit aceeaș rugăciune*) tipărită cu litere latine la anul 1592 în Frankfurt într'o colecțiune de specimene din 40 de limbi diferite, publicate de Hieronymus Megiser din Stuttgart. Cartea aceasta rară are titlul: „Specimen XL diversarum, atque inter de differentium, linguarum et dialectorum, a diversis auc-

*) Vezi T. Șăineanu, Istoria Filologiei române, București, 1892, pg. 8.

toribus collectarum, quibus oratio dominica**) est expressa“.

Are haz, că textul românesc al rugăciune domnești (nrul 41 în cartea lui Megiser) este publicat de Megiser cu titlul: „In der chinesischen Sprach“, adică: în limba chinezească!...

„Tatăl nostru“ scris cu litere latine de Luca Stroici s'a publicat în Cracovia la anul 1597 într'o colecție a legilor polone de Stanislaw Sarnicki.

Vom reproduce aci aceste două vechi documente de limba românească scrise cu litere latine:

Tatăl nostru.

H. Megiser (1592).

„Tatal nostru, cine esti în ceriu,“

Sfinciaskase numele teu,

Se vie imparacia ta,

Su (și) se fie voja ta, cum in ceriu asa pre [pomuntu,

Puine noa de tote zilele, de-ne noa astazi,

Su ne jerta gresalele nostre, cum su noi jer-

[tam a gresitilor nostri,

Su nu ne duce pre noi in kale de ispitra (sic !)

Su ne mantujaste pre noi de reu, Amen“

.....

.....

Sarnicki-Stroici (1597).

„Parintele nostru ce esti in ceriu,

Swingaskese numele teu,

Se vie inperegia ta,

Se fie voia ta, komu ie in ceru, assa ssi

[pre pemintu.

Penia noastre segioase de noai astedei.

Ssi iarte noae detoriile noastre, cum ssi noi

[lessem detorniczilor nostri.

Si nu aduce pre noi in ispite,

Ce ne mentuiaste de fitlanu. Ke ie a ta in-

[peregia ssi putara ssi cinstia in veczij ve-

[czilor. Amen.“

Cetitorul poate singur să facă comparația atât în privința limbei cât și a ortografiei textelor. Observăm numai pentru orientarea celor ce se interesează de astfel de chestii, că Megiser urmează o accepție fonetică latino-germană pentru literele latine, iar Stroici-Sarnicki se iau mai mult după ortografia polonă, în care d. ex. sunetul „ci“ (ung. „cs“) se redă cu „cz“.

V. Gilu.

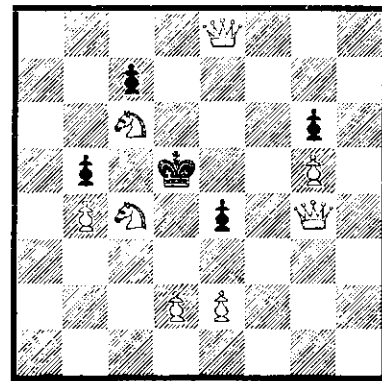
POȘTA REDACȚIEI

D-lui M. R. în C. și T. A. în A. Noi n'am luat parte la șezătoarea literară a scriitorilor români, deoarece n'am primit nici un comunicat. Da, aveți dreptate, în cafeneaua „Vas“ s'au petrecut scene foarte rușinoase cu o dăcăliță din vecinătate. Probabil și acesta va fi fost un act... cultural.

Rubrica de șach

Problemă

de Valer Onițiu, Seghedin.

Alb pornește și dă în două mutături (trăsături) matt.

Deslegarea acestei probleme, care de sine înțeles n'ar fi să se publice deocamdată, este în limba șachistă:

1. Cd4 — c6

** = rugăciunea domnească.

Redactor responsabil: Atanasie Hălmăgian.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu **becuri**, execută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Koch Dániel

Intreprindere de instalarea soneriilor și telefonului

Arad, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Pentru sezonul de primăvară!

Recomand magazinul meu bogat asortat în pălării de bărbați, albituri, cravate și mițe.

Mare asortiment în pălării de băieți pe lângă prețuri fixate. Totodată recomand

≡ atelierul meu de blănărie ≡

pentru toate lucrările ce cad în branșa aceasta pe lângă serviciul cel mai prompt.

Cu stimă:

Ioan Bálint („János“)

Timișoara-Fabric. Palatul orașenesc.

Au apărut și se pot procura dela Librăria diecezană din Arad:

Eftimiu Victor, Înșirate Mărgărite. Poem feeric	2.—
Gorki M., Mama, roman	1.50
Payot I., Educația voinței	2.—
Mikszath C., Cavalerii	—30
Anghel D., Povestea celor năcăjiți. Fantazii și portrete	—30

fapt. Să nu poată triumfa Ioergen. Dar ar trebui să-i cunoască și viața de mai nainte. Pe cine ar putea îndrăzni să-l întrebe? Cine ar ști ceva din viața lui?

Când s'a trezit Mary a doua zi, vedea toate mai lămurit. Mai întâiu vedea mai bine cum își va putea procura informații sigure despre Ioergen. Trebuia să și-le procure ca din întâmplare, ca să nu bage nimeni de samă. Mai era lămurită și în privința întâlnirii cu dânsul și a rupturii, care voia să o pregătească ea, a rupturii, care va trebui să se amâne încă deocamdată, mai cu sama de dragul celor doi bătrâni. A doua problemă, cu mult mai importantă, era însă: să-și reclădească viața proprie și să iasă din nou la iveală din mijlocul aerului nădușitor, care o ademenise la stricăciune. Aici servea numai o cale spre mântuire; va trebui să se apuce din nou de muncă, să se facă iarăși bună de ceva și să câștige îndemnuri nouă din rezultatele obținute.

Munca și credința datorinții! Se ridică, sprinjinindu-se în coate, ca și când ar fi vrut să simbolizeze și exterior cum se va ridica în internul ei. În clipita următoare sări în sus și se găta.

*

Nu-ți dădea de bănuț, că dacă cele cincizeci de mii de coroane date de curând din partea tatălui ei, unchiului Klaus nu le-a putut găsi Mary în nici o socoteală — că tatăl ei poate să mai aibă în America încă un fond, afară de afacerea cu fratele său? Nu-ți venea să crezi, că procentele, cari nu le-a folosit Anders Krog,

Ziffer Sándor

intreprindere de mașini de scris
Arad, strada Forray, palatul contelui Hunyady.

Unicul vânzător al mașinelor cu renume universal

Unterwood Visible,

se pot scrie deodată 15—20 exemplare; soliditatea lor e neîntrecută; provăzute cu litere românești după plac, se pot primi pentru probă și recomandare **fără taxă.**

Primește și pentru jurul Aradului întocmirea mașinelor în cursul anului întreg și sub îngrijirea mea de specialist, mașinele vor funcționa regulat.

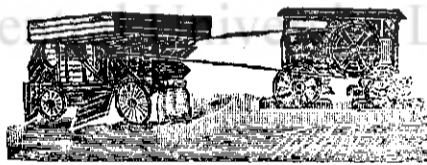
Curs permanent pentru stenografie și contabilitate la mașină.

Mare magazin de aparținente de cea mai bună calitate.

DACĂ DOMNIATA

dorești să-ți cumperi un aparat montat cu motor bun perfect

și de o productivitate deosebită

cu prețuri favorabile, sub condițiuni avantajoase, având garanție deplină, — adresați-te cu o scrisoare către

SZÜCS ÖDÖN

BUDAPEST, VI., Nagymező-ulca 66.

Intreprindere comercială de mașini industriale și economice, și firma va trimite preț-curent și eliminat de spese — gratis.

vor fi fost plasate în acții? Nu erau aceștia banii trimiși acuma, cele cincizeci de mii de coroane? De când îi povestise Ioergen ieri de cele cincizeci de mii, nu au mai lăsat-o în pace gândurile pe Mary, ori cât de ocupată a fost. A trebuit să revadă corespondența americană a tatălui ei, până ce a deschis în sfârșit un dulăpior, ascuns sub cărți, a cărui cheie o găsi în portmoneul tatălui.

Cunoștea dulăpiorul din călătoriile ei, dar n'a știut nici când ce conține. Aici se afla întreaga corespondență cu America și aici găsi și socoteala respectivă. După cum se părea, a administrat numai pentru sine Anders Krog, după moartea mamei ei, averea aceasta. Dar atunci trebuia să mai existe neatinsă o mare și însemnată parte, deși capitalul principal, un milion de dolari, se pierduse. Mary fu cuprinsă de friguri. Tatăl ei trebuie că a pierdut tot, ceea ce a avut în America. Așa a înțeles-o și ea și ceilalți.

Apăru din nou la tatăl ei, cu capul plin de problema aceasta. I-a explicat-o pe larg și i-a spus, că vrea să călătorească imediat în America, ca să vadă lămurit. Tatăl ei s'a speriat, a recunoscut însă necesitatea călătoriei și s'a dat și cu gândul acesta.

Doamna Dawes n'a fost atât de credulă. Băgă îndată de samă, că s'a întâmplat ceva și că Mary vrea să-și facă de lucru, ca să-și bată gândurile.

Rapoartele despre descoperirile făcute și ființa Maryei aveau însă ceva violent și ceva ce nu se putea înfrânge. Doamna Dawes s'a mârșit deci la câteva obiecțiuni domoale. Spunea

„Câmpiana“ institut de credit și econ. în Mociu.

Concurs.

Pentru ocuparea unui post de **practicant** la centrala institutului în Mociu (Mócs — Kolozsmegye), se publică concurs cu termen **până la 1 Iunie n. 1911** și cu un salariu anual de **Cor. 1000** plătit în rate lunare anticipative.

Reflectanții au să dovedească, că au absolvat școala comercială, și că posedă afară de limba română încă și cea maghiară. Cei cu praxă vor fi preferați.

Postul e de a se ocupa imediat după alegere.

Mociu, la 15 Aprilie 1911.

DIRECȚIUNEA.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,

aur, argint zdrobit și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de orologioare și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Se află de vânzare

vinuri

dintre sortele cele mai fine din viile D-lui **Kis Bálint** dela **Cetea**. Se pot căpăta și în cantități mai mari. Doritorii cumpărători să se adreseze la

Nicolae Sora Băroiu
Szelyistye, Szeben m.

că sunt atâtea furturi pe mare în anotimpul acesta.

La trei zile după convorbirea avută cu tatăl ei se afla Mary pe drum spre America, cu o servitoare, care știa englezește. Spunea, că o să găsească ea pe cineva, care să-i aducă servicii prețioase. Cunoștea acolo atâtea lume.

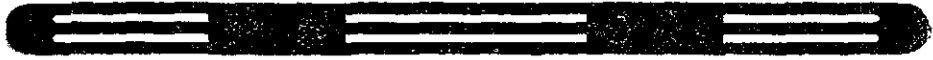
Toate au mers după cum a dorit. După o lună și jumătate încheiată se afla din nou acasă. Era timpul suprem, căci avea să se pornească tocmai un proces în senzul, că Anders Krog ar fi fost cu întreagă proprietatea sa companionul fratelui său, până când el n'a fost, decât numai cu suma, care o plasase în afacere.

Astea le putea ea dovedi.

Succesul acesta îi dăde curaj. De ce să nu meargă mai departe? Acum avea un capital în mână, cu care putea să opereze și dorea mult, să înceapă ceva. Chiar și cu negoțul de lemne. Nu putea să învețe aceasta tot atât de bine ca ori care altul? Contabilitatea dublă? Era contabilitatea asta atât de grea? Se apucă îndată de ea.

Anders Krog par'că renăscuse, de când s'a întors Mary. Siguranța, că averea, care se afla afară de concursul fratelui său, e scăpată, îi procura mare bucurie. Viitorul Mary-ei îi făcea doară atâtea bătaie de cap.

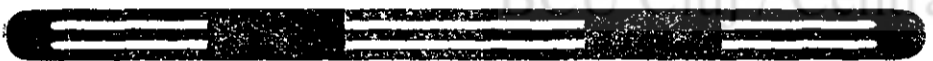
(Va urma)

La administrația ziarului

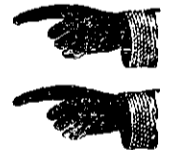
„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile
cele mai moderate.

Knitzky Ignác,

meșter-droșcar
Arad, strada József főherceg nr. 11.

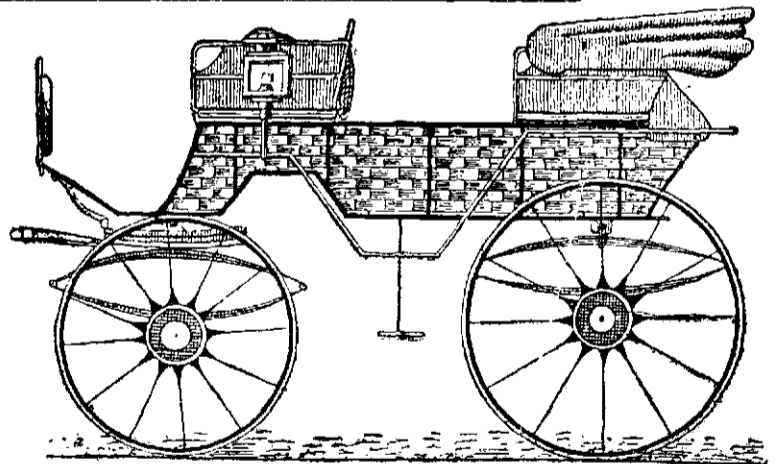

Stabilimentul și magazina dela 1 Maiu, o mut în casa mea proprie
din strada Varjassy József nr. 1. vis-à-vis cu spitalul comitatens.

Din cauza mutării recomandă în atențiunea binevoitoare a
publicului

magazinul de calese,

unde se pot cumpăra cele mai frumoase calese și trăsuri cu prețuri scăzute.
Primește orice comande și rep. din aceasta branșă, executându-le prompt și exact.

Mare asortiment
de
ghete de bal
în culoarea aurului, din atlas
albastru și teandafiu, din
piele de lack și chevreaux

la
Weinberger János
cel mai distins magazin de ghete.
ARAD, Andrásy-tér nr. 20.

Specialist în pălării preoțești.

Cercetați marea prăvălie a lui SOMMER JOZSEF

ARAD, strada principală în palatul bis. romano-catolice,
fondată la anul 1863,

unde află indeosebi domnii preoți **pălării preoțești, pălării de tot soiul, cilindre, elac, cămeși de vară, gulere, mangete, mănuși de vară, cravate, ciorapi, bastoane, umbrele**, etc., din fabricile cele mai renumite franceze și engleze, de calitate deosebite și dela cei mai experți măestrii, cu prețurile cele mai ieftine. Pe lângă asta on. public român va găsi în marele magazin serviciu prompt, având de conducător al prăvăliei pe un român, ca on. clienți să fie pe deplin mulțumiți. Sperând, că on. public român din loc și provincă mă va onora cu vizitele sale punându-și toată încrederea în firma prăvăliei mele, semnez cu deosebită stimă: **Sommer Jozsef.**

Specialist în cilindre.

Specialist în pălării pentru copii.

Specialist în pălării bărbătești.

Szeifert János

sculptor

Arad, Magyar-utca Nr. 29.

Pregătește tot felul de lucrări din acest ram, ca: iconostas, amvoane, aranjamente pentru biserici și salion, tot felul de sculpturi se efectuează pentru tâmplari.

Reparaturi se efectuează prompt; comanda din provincă se execută grabnic. — La dorință trimis planuri gratuit. Pentru aceasta solicit binevoitorul sprijin al publicului.

Cu stimă: **Szeifert János.**

Singurul compactor român!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public român din Arad și provincie, că am arangiat din nou atelierul meu cu cele mai

- □ moderne mașini și material □ □
- □ privitor la această branșă, □ □

precum execut cu diligență și pe lângă cele mai moderate prețuri: decorații pentru cărți bisericesti, albumuri pentru fotografi, note și gramatof, panglice la cununi funebrele și tot felul de lucrări atingătoare de această branșă.

Bazându-mă pe sprijinul on. public român, sperând că mă vor cerceta și încurajă cu comanda am rămas cu deosebită stimă:

::: IUSTIN ARDELEAN, compactor :::
ARAD, strada Weitzer János Nr. 13 vis-à-vis de poștă.

